

The mark of
responsible forestry

Soil Association Certification Allmenn Standard og Sjekkliste

Tilrettelagt for:	Norge
Dato:	nov-18
Versjon:	1.5 (ST-FM-001-07)

Soil Association Certification Ltd

Telephone (+44) (0) 117 914 2435

Email forestry@soilassociation.org • www.soilassociation.org/forestry

Soil Association Certification Ltd • Company Registration No. 726903

A wholly-owned subsidiary of the Soil Association Charity No. 20686

FSC Licence Code FSC® A000525

INTRODUCTION *(Engelsk)*

Scope

The SA Cert Generic Standard has been designed for use worldwide in FSC forest management evaluations where there is no existing FSC accredited national standard.

Purpose

This checklist has been designed to comply with FSC-STD-20-002 V3.0 Structure, content and local adaptation of Generic Forest Stewardship Standards. .

This checklist presents the Soil Association Certification Ltd Forestry Standard. The checklist has been designed for use:

- As the basis for development of a regionally specific standard, prior to a forest evaluation
- As the basis for self assessment by a forest manager or owner
- As the basis for a SA Cert scoping visit
- As the basis for a SA Cert evaluation

Layout of the standard:

The FSC Principles and Criteria of Forest Stewardship

The Standard is designed to follow the FSC Principles and Criteria for Forest Stewardship (FSC-STD-01-001 (v4.0; 2002).

The Standard is divided into 10 sections, each corresponding to one of the FSC principles. The principle itself is written across the top of each section in a grey shaded rows.

Beneath each FSC principle the Standard lists each of the FSC criteria. The criteria are also in grey shaded rows, stretching across the first two columns of the table.

The SA Cert Standard

Each page of the table is divided into 4 columns.

The first and second column lists all the Soil Association Certification Ltd indicators for a given FSC Criterion. For example, beneath FSC criterion 1.1 there are three SA Cert indicators, numbered 1.1.1, 1.1.2 and 1.1.3. The SA Cert indicators explain what the owner/manager has to achieve in order to fully meet the FSC criterion. The section on scoring, below, explains what happens if the manager meets some of the indicators but not others, only partially meets the indicators, or feels that the indicator is inappropriate or inapplicable.

The third column lists 'Verifiers'. Verifiers are simply elements of evidence that the auditor can use to verify that the SA Cert indicators are met. Sometimes the verifier is a document, such as a written policy or a map; sometimes the auditor can verify the indicator by talking to the forest manager, to workers, or to other people involved with the forest enterprise; sometimes the auditor can verify the indicator by making an observation in the forest itself. The forest manager does not have to have all the documents mentioned as possible verifiers – the listed verifiers are just examples. If a particular document does not exist the auditor will look for another way of confirming that the criterion has been met.

The fourth column is only used for the evaluation. The column is there for the auditor to provide a 'score' for each SA Cert indicator, and each FSC Criterion. The scoring system is described below:

Scoring

The SA Cert certification system is based on the recording of factual observations by the auditor, and secondly on the auditor's professional judgement as to whether each SA Cert indicator and FSC Criterion has been met. However, SA Cert does not insist on perfection. There will be few forest managers who can meet every one of the indicators consistently.

For each SA Cert indicator, the auditor will mark the fourth column with the appropriate symbol (see key below):

Y = Indicator has been met,
N = Indicator has not been met or
NA = the Indicator is not applicable in this situation.

These marks do not have a rigid effect on the certification decision, but will show the general level of compliance and non-compliance.

The next stage is more important for coming to a decision. For each FSC criterion with N, the auditor has identified a non-compliance and will recommend a condition. If Y and the indicator is met but the auditor has identified an issue, which is likely to result in a non-compliance in the future, the auditor will recommend an observation.

1. Major Non-Compliance. Performance on the criterion as a whole does not constitute good stewardship of the forest resource. There is either evidence of poor stewardship, or a significant risk that problems will result if corrective action is not taken;

A non-compliance shall be considered major if,

either alone or in combination with further non-compliances of other indicators, it results in, or is likely to result in a fundamental failure to achieve the objectives of the relevant FSC Criterion in the Forest Management Unit(s) within the scope of the evaluation.
continue over a long period of time, *or*
are repeated or systematic[1], *or*
affect a wide area, *or*
are not corrected or adequately responded to by the forest managers once they have been identified.

A Major non-compliance will generally result in a Pre-Condition or Major Condition.

2. Minor Non-Compliance. The most important indicators of the criterion are met, but there are elements that should be improved to ensure that good stewardship is maintained in the long term;

A non-compliance may be considered minor if:

it is a temporary lapse, *or*
it is unusual/ non-systematic, *or*
the impacts of the non-compliance are limited in their temporal and spatial scale, *and*
prompt corrective action has been taken to ensure that it will not be repeated, *and*
It does not result in a fundamental failure to achieve the objective of the relevant FSC Criterion.

A Minor non-compliance will generally result in a Minor Condition or Observation.

[1] The certification body shall determine whether the number and impact of a series of minor non-compliances identified during sampling is sufficient to demonstrate 'systematic' failure (i.e. failure of management systems). If this is the case then the repeated instances of minor non-compliances shall constitute a major non-compliance.

The basis for a certification decision

SA Cert will use the auditor's recommended score to come reach a certification decision.

Review of auditor's recommendations and scores

The auditor's recommendations are not final. SA Cert will only make its final certification decision after the auditor's report has been reviewed by the applicant, and after the report has also been reviewed by our Peer Review Panel.

We will take into account the comments of the forest manager, and the Peer Review Panel. We are ready to discuss the pre-conditions, or conditions for issuing a certificate, and to clear up any outstanding issues. The scores recommended by the auditors may be changed as a result of this process.

Once we have done this we will finalise the certification evaluation report and finalise our certification decision.

SA Cert Allmen Standard og checkliste tilpasset Norge, V1.5, november 2018

Standard version:
SA Cert Allmen Standard og Sjekkliste tilpasset Norge, nov 2018, versjon 1.5 (ST-FM-001-07)
Region/Land:
Norge
Standard dato:
nov-18
Sammenfatning siden sidst
Oppdateret V1.5 av V1.4 versjonen av standarden med inklusjon av indikatorer relatert til Intakte skoglandskaper.

NB - Denne sjekklst skal brukes sammen med verifikatorer og vejledning i SA Cert Allmen Standard og Sjekklst

	SEKTION A: FSC® VAREMERKE KRAV FSC-STD-50-001 Krav til bruk av FSC varemerker for sertifikatholdere	
A1	Møder alle on-product varemerke designs FSC varemerkekrav? <i>fx märke til bruk ved stakmärke godkendt 5.5.09</i>	
A2	Møder promotionel bruk av varemerker FSC varemerkekrav?	
A3	Er alle FSC varemerke layouts godkjent av SA Certification?	

Nr.	SA Cert Allmen Standard og Sjekklst tillpasset Norge	Verifikatorer
1	Prinsipp 1: Overholdelse av lover og FSCs prinsipper - Skogforvaltningen skal respektere alle relevante lover i det aktuelle landet, internasjonale traktater og avtaler som landet har underskrevet, samt leve opp til alle FSCs prinsipper og kriterier.	
1,1	Skogforvaltningen skal respektere lover og forskrifter og administrative krav, også regjeringers krav.	
	1.1.1. Det finnes ingen dokumentasjon eller indikasjon på brudd på noen lov, retningslinje eller regulativ som vedrører skogbruket/skogforvaltningen.	<i>Konsultasjon med skogbruksmyndighetene og andre interesserte parter. Ingen dokumentasjon på eller påstander om brudd ved kontrollen.</i>
	1.1.2. Skogeiere/skogforvaltere utviser bevissthet og kunnskap om relevante regler for skogbrukets praksis, retningslinjer og avtaler.	<i>Diskusjon med skogeiere</i>
	1.1.3. Det finnes ingen dokumentasjon eller indikasjon på brudd på relevante praksisregler, retningslinjer og avtaler.	<i>Diskusjon med skogeiere. Skogbrukets praksis og prosedyrer.</i>
	1.1.4 (NO 1.1.1) Skogeier skal ha rutiner som sikrer at lovverk og andre myndighetskrav blir fulgt ved drift av skogeiendommen.	<i>Kontroll av kunnskap om regelverket, kontroll av rutiner, kontroll av gjennomførte tiltak</i>
	1.1.5 (NO 1.1.2) Skogeier skal sørge for at de nødvendige tiltak blir gjennomført dersom lovverk og andre myndighetskrav ikke oppfylles på skogeiendommen.	<i>Kontroll av kunnskap om regelverket, kontroll av rutiner, kontroll av gjennomførte tiltak</i>

1,2	Alle relevante og lovlig foreskrevne avgifter, skatter og andre akseptable økonomiske krav skal betales.	
	1.2.1 (NO 1.2.1) Skogeieren skal betale de skatter og avgifter som er knyttet til skogbruket, og kunne dokumentere dette.	<i>Kontroll av dokumentasjon, kontroll av regnskap, org. nummer, faktura nummer.</i>
	1.2.2 (NO 1.2.2) Skogeieren skal gjennom avtaler med underleverandører kreve at entreprenører eller andre som gjennomfører oppdrag i skogen oppfyller kriteriet.	<i>Kontroll av dokumentasjon, kontroll av regnskap, org. nummer, faktura nummer.</i>
1,3	I underskriftsland må forordningene i alle bindende internasjonale avtaler, som for eksempel CITES, ILO-konvensjonene, ITTA og Konvensjonen om biologisk mangfold, overholdes.	
	1.3.1. Skogeiere/skogforvaltere respekterer bestemmelsene i CITES-konvensjonen.	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere. Arter på CITES-listen er vernet. Eksportlisenser er tilgjengelige</i>
	1.3.2. Skogeiere/skogforvaltere iverksetter ILO-bestemmelsene som vedrører deres region. Iverksettelse av følgende ILO-konvensjoner er et minimumskrav for sertifisering : 29, 87, 97, 98, 100, 105, 111, 131, 138, 141, 142, 143, 155, 169, 182, ILO Code of Practice on Safety and Health in Forest Work, Recommendation 135, Minimum Wage Fixing Recommendation, 1970.	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere. Arter på CITES-listen er vernet. Eksportlisenser er tilgjengelige som rekvirert.</i>
	1.3.3. Barnearbeid forekommer ikke.	<i>ILO-konvensjonene 138 og 182, ILO-deklarasjon 1998, eller tilsvarende nasjonal lovgivning. Samtaler med arbeidere og fagforeninger eller –forbund. Feltinspeksjon.</i>
	1.3.4. Nasjonalt minimum lønnsnivå er garantert.	
	1.3.5. Tvangsarbeid eller gjeldsarbeid forekommer ikke.	<i>ILO-konvensjonene 28 og 105, ILO-deklarasjon 1998, eller tilsvarende nasjonal lovgivning. Samtaler med arbeidere og deres fagforeninger eller –forbund.</i>
	1.3.6. Skogeiere/skogforvaltere forvisser seg om at ITTA-bestemmelser som vedrører deres region blir respektert.	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere. Rutiner og prosedyrer. Samtaler med arbeidere og deres fagforeninger eller –forbund.</i>
	1.3.7. Skogeiere/skogforvaltere forvisser seg om at bestemmelser i Konvensjonen om biologisk mangfold som vedrører deres region, blir respektert.	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere. Rutiner og prosedyrer.</i>
	1.3.8 (NO 1.3.1) Skogeieren og/eller sertifikatholder skal respektere alle bindende internasjonale avtaler.	<i>Kontroll av rutiner, jf ind. 1.1</i>
1,4	Konflikter mellom lover, regler og FSCs prinsipper og kriterier må evalueres med tanke på sertifisering fra sak til sak av sertifiseringsorgan og involverte eller berørte parter.	
	1.4.1. Konflikter mellom lover, forordninger og FSCs Prinsipper og Kriterier fastslås og evalueres av skogeierne/skogforvalterne og meddeles inspektørene.	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere. Konflikter skal vurderes av Woodmark i samarbeid med inspektørene og involverte parter.</i>

	1.4.2 (NO 1.4.1) Der lover og forskrifter regulerer næringsvirksomhet i skog, gjelder i prinsippet myndighetspålagte bestemmelser foran de krav som for øvrig er gitt i denne standarden. Skogeier kan imidlertid kun avvike fra standardens krav dersom myndighetene har gitt et skriftlig pålegg om dette som gjør dette nødvendig.	<i>Kontroll av pålegg som fører til at standardens krav må avvikes</i>
1,5	Et sertifisert forvaltningsområde skal beskyttes mot ulovlig høsting, bosetting og annen ikke-godkjent aktivitet.	
	1.5.1 (NO 1.5.1) Kun skogeier og de han/hun bemyndiger har rett til å gjennomføre skogbrukstiltak på eiendommen. Unntaket er utnyttning av eventuelle rettigheter til å ta ut trevirke i skogen.	<i>Kontakt med skogeier.</i>
	1.5.2 (NO 1.5.2) Dersom ulovlig uttak av tømmer blir registrert på eiendommen av skogeier selv eller andre, skal skogeier treffe tiltak for å stoppe/forhindre slik aktivitet.	
	1.5.3. Skogeiere/skogforvaltere har iverksatt tiltak for å stoppe ulovlig eller uautorisert bruk av skogen.	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere.</i>
1,6	Skogeiere og forvaltere må vise en langsiktig forpliktelse til å respektere FSCs prinsipper og kriterier.	
	1.6.1. Skogeiere/skogforvaltere skal opplyse om ethvert område under deres kontroll som ikke befinner seg innen rammen av sertifiseringsevalueringen.	<i>Diskusjon med eiere/forvaltere. Skriftlig erklæring og liste over steder hvis anvendelig.</i>
	1.6.2 (NO 1.6.3) Skogeier forplikter seg til at standarden etterleves også når andre gjennomfører tiltak i skogen.	<i>Policydokument, sertifiseringskontrakt, langsiktig plandokument.</i>
	1.6.3 (NO 1.6.4) Skogeier skal ha et offentlig tilgjengelig policydokument, der skogeier erklærer sin langsiktige forpliktelse til å følge den norske FSC-standard.	<i>Policydokument, sertifiseringskontrakt, langsiktig plandokument.</i>
2	Prinsipp 2: Rettighetsforhold og ansvar - Eier- og rettighetsforhold til skog og mark skal være klart beskrevet og juridisk dokumentert.	
2,1	Det skal framlegges klar dokumentasjon for langsiktige rettigheter til å utnytte skogen (f.eks. skjøte, hevdvunne rettigheter eller leieavtaler).	
	2.1.1 (NO 2.1.1) Dokumentasjon for hjemmel til skogeiendom og rett til å drive skogbruk på eiendommen kan være skjøte eller bindende avtale. Der det er flere eiere skal alle forplikte seg til kravene i sertifiseringen.	<i>Dokumentasjon i form av skjøte eller avtale som stadfester rett til å drive skogbruk.</i>
	2.1.2. Et kart som tydelig viser juridiske grenser er tilgjengelig.	<i>Kart</i>
	2.1.3. Arealet er avsatt til langsiktig skogforvaltning.	<i>Dokumentasjon på at skogbruksplanleggingen strekker seg ut over ett omløp. Ingen dokumentasjon på planer eller aktiviteter som kan forhindre langsiktig skogforvaltning.</i>
	2.1.4. Lokalsamfunnene har klar, troverdig og offisielt godkjent dokumentasjon på sameierskap og kontroll over arealene de ifølge sedvane/hevdvunnen rett eier eller på annen måte disponerer og benytter. Dokumentasjonen er bifalt av samfunnene selv.	<i>ILO-konvensjon 169 Art. 14-17. Samtaler med representanter for lokalsamfunnene og den opprinnelige befolkningen. Kart som viser utstrekningen av arealene med disposisjonsrett eller anerkjente arealer. Oppteignelser i offentlige eiendomsregistre.</i>

2,2	Lokalsamfunn med hevdvunne rettigheter eller bruksretter skal beholde innflytelse på skogbehandling i tilstrekkelig grad til å ivareta sine rettigheter eller bruksretter, med mindre de bevisst overdrar kontrollen til andre aktører.	
	2.2.1 (NO 2.2.1) Skogeier eller skogeiers representant skal respektere allmennhetens rett til fri ferdsel, samt rett til å plukke bær og sopp innenfor de rammer som settes av Friluftsløvsloven og annet lovverk	<i>Kjennskap til allemannsrett og lokal bruk av skogen. Kjennskap til beiteretter og bruksretter til skogarealet.</i>
	2.2.2 (NO 2.2.2) Næringsutøvelse på skogarealene skal gjennomføres slik at det faktiske innhold i den frie ferdselsretten opprettholdes.	<i>Kjennskap til allemannsrett og lokal bruk av skogen. Kjennskap til beiteretter og bruksretter til skogarealet.</i>
	2.2.3 (NO 2.2.3) Skogeier skal innen rammene av rimelig næringsutnyttning og privatlivets fred bidra til hensiktsmessige løsninger for anleggning av stier, skiløyper, rasteplasser o.l. og for uteområder for barnehager, skoler og skolefritidsordninger, og gi tillatelse til slike når det ikke er i strid med viktige næringsmessige eller økologiske hensyn. Dette endrer ikke rettighetsforholdene etter Friluftsløvsloven.	<i>Kjennskap til allemannsrett og lokal bruk av skogen. Kjennskap til beiteretter og bruksretter til skogarealet.</i>
	2.2.4 (NO 2.2.4) Skogeier eller skogeiers representant har kjennskap til og respekterer rettigheter knyttet til området som kan ha betydning for skogbruket, slik som bruksretter, servitutter, sedvanerett mv.	<i>Kjennskap til allemannsrett og lokal bruk av skogen. Kjennskap til beiteretter og bruksretter til skogarealet.</i>
	2.2.5 (NO 2.2.5) Skogeier eller skogeiers representant informerer berørte interesser ved større skogbrukstiltak som kan ha betydelig konsekvens for bruksretter, servitutter, sedvanerett mv. Kontakten dokumenteres.	<i>Kjennskap til allemannsrett og lokal bruk av skogen. Kjennskap til beiteretter og bruksretter til skogarealet.</i>
2,3	Twister om bruksrettigheter skal løses ved hensiktsmessige prosesser. Omstendighetene rundt og statusen for større tvister skal klargjøres i forbindelse med sertifisering. Eiendommer med omfattende konflikter vil normalt ikke kunne sertifiseres.	
	2.3.1 (WM 2.3.2) Metoder for å løse tvister respekteres for det tilfelle at det oppstår uoverensstemmelser angående rådighetskrav og bruksretter mellom lokalsamfunn og skogforvaltere.	<i>Konsultasjon med representanter for lokalsamfunnet.</i>
	2.3.2 (NO 2.3.1) Skogeier eller skogeiers representant skal håndtere, besvare og i ettertid kunne dokumentere bruksrettstvister.	<i>Kontrollere og bedømme om tvister foreligger og evt. vurdere betydning i forhold til sertifisering.</i>
	2.3.3 (NO 2.3.2) Skogeier eller skogeiers representant skal aktivt bidra til å løse eventuelle bruksrettstvister. Uløste tvister kan eventuelt løses i rettsapparatet. Viser til pkt 4.5.2.	<i>Kontrollere og bedømme om tvister foreligger og evt. vurdere betydning i forhold til sertifisering.</i>
	2.3.4 (WM 2.3.5) Det finnes ingen dokumentasjon på noen uløst tvist av omfang som involverer et anseelig antall interesser i rådighet og bruksretter.	<i>Konsultasjon i lokalsamfunnet.</i>
3	Prinsipp 3: Urfolks rettigheter - Urfolks juridisk etablerte rettigheter og sedvanerett for eie, bruk og forvaltning av land, områder og ressurser må anerkjennes og respekteres.	

3,1	Urfolk skal kontrollere skogforvaltningen innenfor sine landområder, med mindre de bevisst har overdratt kontrollen til andre aktører.	
	3.1.1 (NO 3.1.1) Skogeier skal akseptere og ta hensyn til den reindrift som drives på Finnmarkseiendommen (fodnote 1) og i Det samiske reinbeiteområdet (fodnote 2). <i>Footnote 1: The Finnmark Estate is managed by a board appointed by the Sami Parliament and Finnmark County Council. Footnote 2: The Sami reindeer herding territories are found in areas of Finnmark, Troms, Nordland, NorthTrondelag, SouthTrondelag and Hedmark where the Sami have been herding reindeer for ages, see Reindeer Herding Act.</i>	<i>Status som samisk reinbeiteområde, dokumentasjon av konflikter.</i>
	3.1.2 (NO 3.1.2) Skogeier skal respektere retten til beite i utmark etter reindriftsloven.	<i>Status som samisk reinbeiteområde, dokumentasjon av konflikter.</i>
	3.1.3 (NO 3.1.3) Skogeier skal forsikre seg om at retten til å disponere grunn i utmark til nødvendige hytter og gammer for folk og buer og stillinger som trengs til oppbevaring av løvsøre og matvarer etter reindriftsloven sikres.	<i>Status som samisk reinbeiteområde, dokumentasjon av konflikter.</i>
	3.1.4 (NO 3.1.4) Skogeier skal forsikre seg om at retten til å føre opp arbeids- og sperregjerder, slakteanlegg, broer og andre anlegg som er nødvendig for reindriften sikres.	<i>Status som samisk reinbeiteområde, dokumentasjon av konflikter.</i>
	3.1.5 (NO 3.1.5) I de samiske reindriftsområdene skal de som har rett til å utøve reindrift ha rett til trevirke til eget bruk i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift, jf reindriftsloven. Retten til trevirke gjelder lauvtrær, busker, einer, vidjer, bjørkeris, selvtørrede bartrær og tørt vindfall, nedfalne greiner og kvister, stubber, never og bark, når virket skal brukes til: - brensel; - gammer, koier, buer eller stillinger for oppbevaring av løvsøre og matvarer; - teltstenger, redskaper og enklere bruksting; - arbeidsgjerder (trøer, ringgjerder), - garving	<i>Status som samisk reinbeiteområde, dokumentasjon av konflikter.</i>
	3.1.6 (NO 3.1.6) Friskt lauvtrevirke kan ikke tas så fremt det på stedet eller i nærheten finnes annet virke som er tjenlig for formålet. Skogeieren kan kreve betaling for friske lauvtrær som tas i privat skog.	<i>Status som samisk reinbeiteområde, dokumentasjon av konflikter.</i>
3,2	Skogforvaltningen skal, verken direkte eller indirekte, true eller forringe urfolks ressurser eller rettigheter.	
	3.2.1. Før en skogsdrift under ekstern ledelse begynner nær et landområde med urbefolkning, skal alle potensielle delte grenser i samfunnets områder fysisk stakes ut under samfunnets overvåkning.	<i>Feltinspeksjon Konsultasjon med lokalsamfunnet/landsbyen</i>
	3.2.2 (WM 3.2.3) Skogsdriften/skogbruksvirksomheten skal ha en dokumentert policy og prosedyrer for å forhindre ethvert inngrep/brudd eller enhver direkte eller indirekte trussel mot ressursene eller rettighetene til en slik befolkning.	<i>Dokumentert policy og prosedyrer Ingen dokumentasjon på brudd eller inngrep eller trusler mot urbefolkningens ressurser eller rettigheter. Konsultasjon med lokalsamfunnet/landsbyen.</i>
	3.2.3 (NO 3.2.1) Skogeier skal respektere og ta hensyn til samiske rettigheter. Finnes samiske rettigheter på eiendommen, skal de ivaretas.	<i>Dokumentasjon av samiske rettigheter, feltkontroll.</i>
	3.2.4 (WM 3.2.6) Eventuell markberedning på arealer med reinlav, skal gjennomføres på en skånsom måte.	<i>Dokumentasjon av samiske rettigheter, feltkontroll.</i>
3,3	Steder med spesiell kulturell, økologisk, økonomisk eller religiøs betydning for urfolk skal klart identifiseres i samarbeid med urfolkene selv og anerkjennes og beskyttes ved skogforvaltningen.	

	3.3.1 (NO 3.3.1) Innenfor de samiske reinbeiteområdene skal skogeier dokumentere og ta hensyn til kjente plasser av spesiell betydning for samene kulturelt, økologisk, økonomisk og religiøst. Dette gjelder bl.a. alle samiske kulturminner og -miljøer som er automatisk fredet etter kulturminneloven når de er eldre enn 100 år, kalvingsområder og områder med sennegras.	<i>Dokumentasjon av spesielt viktige plasser.</i>
	3.3.2 (WM 3.3.3) Policy og prosedyrer for identifisering og beskyttelsen av slike steder mens skogsdrift pågår (f.eks. hogst, veibygging etc.) er dokumentert og iverksatt.	<i>Dokumentert prosedyre. Ansatte og arbeidere er informert.</i>
	3.3.3 (WM 3.3.4) Policy og prosedyrer for fullgod beskyttelse eller forvaltning av identifiserte steder er dokumentert og iverksatt.	<i>Dokumentert policy og prosedyrer. Skogbruksplaner/f-orvaltningsplaner.</i>
3,4	Urfolk skal ha kompensasjon for bruk av deres tradisjonelle kunnskaper om anvendelse av arter i skogen eller forvaltningssystemer i skogsdrift. Ved slik kompensasjon skal det foreligge en formell avtale før skogsdrift igangsettes.	
	3.4.1. (NO 3.4.1) Kriteriet er ikke relevant for norske forhold da slik tradisjonell kunnskap ikke benyttes i moderne norsk skogbruk.	<i>n/a</i>
4	Prinsipp 4: Samfunnsrelasjoner og arbeiderrettigheter - Skogforvaltningen skal opprettholde eller bedre den langsiktige sosiale og økonomiske situasjonen til arbeiderne og lokalsamfunnet.	
4,1	Lokalsamfunn i eller nær skogforvaltningsområdet skal gis muligheter for sysselsetting, opplæring og andre tjenester.	
	4.1.1. Lokale og skogavhengige personer har lik rett til ansettelse og opplæringsmuligheter.	<i>ILO-konvensjon 169, eller tilsvarende nasjonal lovgivning eller avtaler. Strategi for rekruttering. Bevis på ansettelse av lokalt personale. Annonser i lokalaviser. Diskusjon med lokalsamfunnet.</i>
	4.1.2 (WM 4.1.3) Arbeidere blir ikke diskriminert i ansettelser, forfremmelser, avskjedigelser, betaling og arbeidsrelatert sosial sikkerhet.	<i>ILO-konvensjonene 100 & 111, ILO-deklarasjon 1998, eller tilsvarende nasjonal lovgivning. Samtaler med arbeidere og fagforeninger/-forbund. Lønningslister (foretaket / entreprenøren).</i>
	4.1.3 (WM 4.1.4) Lønn eller inntekt til selvstendige yrkesutøvere eller entreprenører er minst så høy som den personer i sammenlignbare stillinger har i den samme regionen, og ikke i noe tilfelle lavere enn det fastsatte minimumsnivået.	<i>ILO-konvensjonene 100 & 111, ILO-deklarasjon 1998, eller tilsvarende nasjonal lovgivning. Samtaler med arbeidere og fagforeninger/-forbund. Lønningslister (foretaket / entreprenøren).</i>
4,2	Skogforvaltningen skal som et minimum overholde alle relevante lover og regler som gjelder helse, miljø og sikkerhet for arbeiderne og deres familier.	
	4.2.1 (NO 4.2.1) Skogeier og/eller den som utfører arbeid i skogen for vedkommende, skal ha nødvendig kunnskap om arbeidsteknikk og førstehjelp, samt det regelverk som gjelder for helse, miljø og sikkerhet ved skogsdrift.	<i>Internkontrollsystem hos bedrifter som skal ha det Opplæringsplaner Kontakt med berørte fagforeninger Entreprenøravtale</i>

	4.2.2 (NO 4.2.2) Skogeier må kunne dokumentere at alminnelige sikkerhetsmessige og velferdsmessige hensyn ivaretas både for egne ansatte og i entreprenørbedrifter. Dette gjøres gjennom kontrakter eller skriftlige avtaler undertegnet av representant for entreprenørbedrifter, at entreprenører og/eller kontraktører som utfører arbeid i skogen for vedkommende overholder de samme standarder som kreves av skogeiere med arbeidsgiveransvar.	Internkontrollsystem hos bedrifter som skal ha det Opplæringsplaner Kontakt med berørte fagforeninger Entreprenørvtale
	4.2.3 (NO 4.2.3) Skogeier som arbeider i egen skog skal følge alminnelige sikkerhetsbestemmelser. Se ind. 4.2.1.	Internkontrollsystem hos bedrifter som skal ha det Opplæringsplaner Kontakt med berørte fagforeninger Entreprenørvtale
	4.2.4. Arbeidere er utrustet med sikkerhetsutstyr som er relevant for arbeidsoppgavene, arbeidsutstyret og i samsvar med ILO Code of Practice on Safety and Health in Forestry .	Sikkerhetsutstyr tilgjengelig og i god stand. ILO-konvensjoner 155, ILO-code of Practice on Safety (1988) eller tilsvarende nasjonal lovgivning.
	4.2.5. Skogeiere/skogforvaltere gjør tiltak for å sikre at arbeidere bruker sikkerhetsutstyret de har.	Skogeiers/skogforvalters arbeidsbeskrivelse. Disiplinære forholdsregler for manglende bruk av sikkerhetsutstyr.
	4.2.6. Skogeiere/skogforvaltere iverksetter et system for å varsle om arbeidsulykker som inkluderer alle arbeidsrelaterte ulykker og dødsfall blant ansatte, årsakene til dem, og korrigerende tiltak for å forhindre lignende ulykker i fremtiden.	Journaler. Diskusjoner med skogeiere/skogforvaltere. Dokumenterte iverksatte preventive tiltak.
	4.2.7. Det finnes garanterte kompensasjonsfordeler i tilfelle av ulykker.	Dokumentert kompensasjonsprotokoll. Oppbevarte kvitteringer for utbetalinger.
	4.2.8 (WM 4.2.9) Hvor arbeidere bor i leirer, skal boforholdene og ernæringen minst samsvare med ILO Code of Practice on Safety and Health in Forestry.	ILO-konvensjon 155, ILO code of Practice on Safety (1988) eller tilsvarende nasjonal lovgivning. Samtaler med arbeidere og deres fagforeninger/-forbund og representanter for lokalsamfunnet.
4,3	Arbeidernes rett til å organisere seg og forhandle med arbeidsgiver skal sikres slik det framgår av ILO-konvensjonene 87 og 98.	
	4.3.1 (NO 4.3.1) Skogeier skal følge gjeldende lovverk som berører rettigheter for arbeidstakere	Ansettelsesavtale Forhandlingsprotokoll Medlemskap i fagforening Kontakt med fagforening Entreprenørvtale Forsikringsavtaler
	4.3.2 (NO 4.3.2) Skogeier er bundet av kollektivavtale for sine ansatte og skal følge god skikk i arbeidslivet.	Ansettelsesavtale Forhandlingsprotokoll Medlemskap i fagforening Kontakt med fagforening Entreprenørvtale Forsikringsavtaler
4,4	Forvaltningsplanlegging og drift skal ta hensyn til resultatene fra evalueringer av sosial påvirkning. Konsultasjoner med relevante aktører som er direkte berørt av forvaltningens virksomhet skal opprettholdes og videreføres.	

	4.4.1 (WM 4.4.2) Resultatene av evalueringene av sosial påvirkning innarbeides i forvaltningsplanene/-beslutningene.	<i>ILO-konvensjon 169, eller tilsvarende nasjonal lovgivning og avtaler. Forvaltningsplaner eller tilhørende og supplerende dokumenter.</i>
	4.4.2 (NO 4.4.1) Store skogeiere skal identifisere og dokumentere sosiale effekter av virksomheten og gjennomføre påviselige tiltak for å styrke positive effekter og motvirke/hindre negative effekter.	<i>Miljøoversikter. Revisjonsrapporter. Rutiner Oversikt over innkommende klager og behandlingen av disse</i>
	4.4.3 (NO 4.4.2) Skogeiere skal ta initiativ til og opprettholde en åpen dokumentert dialog med lokalsamfunn og andre partsgrupper som er direkte berørt av virksomheten.	<i>Miljøoversikter. Revisjonsrapporter. Rutiner Oversikt over innkommende klager og behandlingen av disse</i>
	4.4.4 (NO 4.4.4) Store skogeiere skal utpeke kontaktperson(er) som er ansvarlig for behandling og dokumentasjon av henvendelser fra partsgrupper som er knyttet til virksomheten og for å gi tilfredsstillende tilbakemeldinger.	<i>Miljøoversikter. Revisjonsrapporter. Rutiner Oversikt over innkommende klager og behandlingen av disse</i>
	4.4.5 (NO 4.4.5) Skogeier skal ta vare på automatisk fredete kulturminner, og ta hensyn til andre verdifulle kulturminner.	<i>Miljøoversikter. Revisjonsrapporter. Rutiner Oversikt over innkommende klager og behandlingen av disse</i>
4,5	Klager skal håndteres på en hensiktsmessig måte. På samme vis skal det gis rimelig erstatning for tap eller skade som krenker juridisk rett eller sedvanerett, herunder eiendom, ressurser eller andre deler av lokalbefolkningens utkomme. Det må treffes tiltak for å unngå denne type tap eller skader.	
	4.5.1. Rutiner for å løse klagemål er dokumentert og iverksatt.	<i>Dokumenterte metoder for å løse klagemål. Bruk av metode er protokollført. Lovfestede prosedyrer hvis anvendelige.e</i>
	4.5.2. Rutiner finnes og er iverksatt for å skaffe lokalbefolkningen rimelig erstatning i tilfeller hvor deres juridiske eller hevduvunne rettigheter, eiendom, ressurser eller utkomme er blitt krenket eller påført skade.	<i>Dokumentert prosedyre for å fastsette erstatning. Lovfestede prosedyrer hvis anvendelige.</i>
	4.5.3. Utisiktet skade på opprinnelige og tradisjonelle ressurser på eller nær lokalbefolkningens områder skal erstattes som avtalt med lokalbefolkningen selv.	<i>Bevis på erstatning i tilfelle av enhver slik skade. Bevis på lokalbefolkningens kontroll i fastsettelsen av erstatningen.</i>
	4.5.4 (NO 4.5.2) Grunneier skal håndtere, besvare og i ettertid kunne dokumentere klager og erstatningskrav.	<i>Oversikt over bruksretter, tinglyste servitutter, heftelser og lignende. Oversikt over innkommende klager og erstatningskrav og behandlingen av disse</i>
5	Prinsipp 5: Skogens nytteverdier - Skogbruket skal fremme effektiv utnyttelse av skogens ulike produkter og goder for å sikre økonomisk bærekraft og et vidt spekter av miljømessige og sosiale goder.	
5,1	Skogbruket skal fremme økonomisk lønnsomhet og samtidig ta miljømessige, sosiale og driftsmessige hensyn og sørge for tilstrekkelige investeringer for å opprettholde skogens økologiske produktivitet.	

	5.1.1. Det finnes en arbeidsplan og et budsjett for skogbruket som angir forventede utgifter og inntekter for iallfall inneværende regnskapsår.	Årlig budsjett.
	5.1.2. Inntekten som er forutsatt i det årlige budsjettet samsvarer med den forventede produktverdien av skogsdriften.	Produktresultat angitt i det årlige budsjettet.
	5.1.3. Inntekten som er forutsatt i det årlige budsjettet samsvarer med produktverdien som er sammenlignbar med de regionale eller nasjonale normer.	Produktresultat angitt i det årlige budsjettet.
	5.1.4 (WM 5.1.5) Det årlige budsjettet spesifiserer alle kostnader forbundet med iverksettelsen av de sosiale og miljømessige forpliktelsene angitt i Prinsippene 4 og 6.	Årlig budsjett.
	5.1.5 (NO 5.1.1) Skogeier skal sikre at etablering av ny skog skal skje så raskt som mulig sett i forhold til voksestedets egenskaper.	Landskapsplan for eiendommer som skal ha det. Forvaltningsplan. Feltbesøk
	5.1.6 (NO 5.1.2) Skogeier skal påse at det på arealer der det er planlagt naturlig foryngelse etter hogst, skal hogges på en slik måte at foryngelse kan etableres raskest mulig.	Landskapsplan for eiendommer som skal ha det. Forvaltningsplan. Feltbesøk
	5.1.7 (NO 5.1.3) Skogeier skal påse at der det ikke lykkes med naturlig foryngelse, skal skogkulturtiltak settes i verk.	Landskapsplan for eiendommer som skal ha det. Forvaltningsplan. Feltbesøk
	5.1.8 (NO 5.1.4) Skogeier skal påse at det på arealer der en har planlagt planting eller såing etter hogst, skal det plantes eller såes så snart det er forsvarlig og praktisk mulig (jf. forskrift om bærekraftig skogbruk).	Landskapsplan for eiendommer som skal ha det. Forvaltningsplan. Feltbesøk
	5.1.9 (NO 5.1.5) Skogeier skal gjennom ungsogpleie legge vekt på å utnytte arealenes muligheter for kvalitetsproduksjon og å bygge opp en skog som gir grunnlag for variasjon i avvirknings- og foryngelsesmetoder.	Landskapsplan for eiendommer som skal ha det. Forvaltningsplan. Feltbesøk
	5.1.10 (NO 5.1.6) Skogeier skal påse at avvirkningsmulighetene utnyttes innenfor de rammer hensynet til økonomi, biologisk mangfold og andre miljøverdier setter.	Landskapsplan for eiendommer som skal ha det. Forvaltningsplan. Feltbesøk
5,2	Skogforvaltning og markedsføringstiltak bør oppmuntre til optimal bruk og lokal foredling av skogens mangfold av produkter.	
	5.2.1. Skogeier/skogforvalter gjør en andel av sin produksjon tilgjengelig for lokale bedrifter, for eksempel småskala treindustri sagbruk.	Salgsinformasjon. Diskusjon med lokalsamfunnet. Bemerk om det finnes noen altoverskyggende grunner som forhindrer dette.
	5.2.2 (NO 5.2.1) Skogeier skal oppmuntre til optimal bruk og lokal foredling av skogens mangfold av produkter.	Samtale med skogeier Policy/mål
5,3	Avvirkning og behandling på stedet bør gjennomføres slik at minst mulig av skogens ressurser går til spille eller skades.	
	5.3.1 (WM 5.3.2) Tømmeret tas ut og viderebehandles raskt for å redusere risikoen for at noe går til spille.	Feltinspeksjon - Ingen tegn på spill av ressurser på grunn av forsinket uttak eller viderebehandling.

	5.3.2 (NO 5.3.1) Skogeier skal forsikre seg om at skogbehandlingen skal ta vare på virkesverdiene og unngå skader på øvrige skogressurser	<i>Rutiner, intervjuer, feltbesøk</i>
	5.3.3 (NO 5.3.2) Skogeier skal forsikre seg om at skogforvaltningen etterstrever kontinuerlig miljøforbedring, bruk av miljø- og kretsløpstilpassa innsats- og forbruksvarer og teknikk som er skånsom mot mennesker og natur. Skadelige utslipp minimeres. Sertifikatholder dokumenterer miljøforbedringer	<i>Dokumentasjon, intervjuer</i>
5,4	For å styrke den lokale økonomien bør skogbruket etterstrebe et variert produktspekter og unngå avhengighet av ett enkelt skogsprodukt	
	5.4.1. Det gjøres en vurdering av produkter og goder, innbefattet mindre kjente virkessortimenter, skogprodukter utenom virke (Non Timber Forest Products) og muligheter for friluftsliv i skogen.	<i>Forskningsdokumenter/rapporter. Resultater av lokale undersøkelser. Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere</i>
	5.4.2 (NO 5.4.1) Skogeier skal i sitt arbeid med forvaltningsplaner legge vekt på en variert treslagssammensetning og mulighetene for et vidt spekter av skogprodukter inkludert ny og tradisjonell utmarksnæring.	<i>Rutiner, intervjuer, feltbesøk</i>
	5.4.3 (WM 5.4.4) Skogeiere/skogforvaltere oppmuntrer til bruk av skogens goder, mindre kjente arter og Non Timber Forest Products ved hjelp av lokale virksomheter når dette ikke kommer i konflikt med andre forvaltningsformål.	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere. Resultater av vurderinger. Eksisterende lokale virksomheter.</i>
5,5	Skogbrukstiltak skal gjennomføres med innsikt i, og opprettholde eller øke, verdien av skogens ressurser og utnyttelsespotensial, som for eksempel nedbørsfelt og fiskevann.	
	5.5.1. Skogeiere/skogforvaltere har vurdert betydningen og virkningen av skogen innenfor nedslagsfeltet. (se Kriterium 6.5 for normer når det gjelder bevaring av vannressurser og fiske).	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere. Skogbruksplaner/forvaltningsplaner.</i>
	5.5.2. Skogeiere/skogforvaltere har informasjon om fisket over, i og under nedslagsfeltet. (se Kriterium 6.5 for normer når det gjelder bevaring av vannressurser og fiske).	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere. Forvaltningsplaner</i>
	5.5.3 (NO 5.5.1) Skogeier skal ved skogbrukstiltak legge vekt på å ivareta opplevelseskvalitetene, særlig langs stier og skiløyper.	<i>Rutinebeskrivelser, intervjuer og feltbesøk</i>
	5.5.4 (NO 5.5.2) Skogeier skal respektere at allmennheten kan utøve sin rett til fri ferdsel, samt rett til å plukke bær og sopp innenfor de rammer som settes av Friluftsløven og annet lovverk.	<i>Rutinebeskrivelser, intervjuer og feltbesøk</i>
	5.5.5 (NO 5.5.5) Skogeier skal kjenne til at kravpunktet kantsoner Ind. 6.3.5-6.3.15 ikke er til hinder for at det tilrettelegges fiskeplasser, rasteplasser og utsiktsplasser der dette ikke er i strid med viktige næringsmessige eller økologiske hensyn.	<i>Rutinebeskrivelser, intervjuer og feltbesøk</i>
5,6	Hogst av skogsprodukter skal ikke overskride nivåer som kan opprettholdes på lang sikt.	
	5.6.1. Systemet for skogbehandling som forvaltningen baserer seg på, er klart angitt.	<i>Skogbruksplan/ forvaltningsplan og/eller tilknyttet dokumentasjon.</i>

	5.6.2. Det forutsatte avvirkningsnivået på årlig basis og på lang sikt (over mer enn ett omløp) er klart angitt.	Skogbruksplan/ forvaltningsplan og/eller tilknyttet dokumentasjon.
	5.6.3. Det forutsatte nivået på avvirkningen er klart begrunnet i det permanent bærekraftige uttaket av skogprodukter som skogbruksplanen/forvaltningsplanen er basert på.	Skogbruksplan/ forvaltningsplan. Informasjon om takster. Modeller for tilvekst og avkastning
	5.6.4. Alle antagelser som angår foryngelse, tilvekst, volum, kvalitet og dimensjonsfordeling av de kommersielle hovedtreslagene, er tydelig uttrykt og i overensstemmelse med de beste og tilgjengelige data for lokaliteten fra relevante undersøkelser og/eller takseringer.	Skogtakseringer. Forskningsrapporter. Skogbruksjournaler. Nasjonale, regionale eller lokale retningslinjer.
	5.6.5. Det forutsatte nivået på den langsiktige avvirkningen overstiger ikke lokale eller regionale forventninger om bærekraftig utbytte i betraktning av de skogbrukstiltak som er blitt anvendt.	Skogtakseringer. Forskningsdokumenter. Skogbruksjournaler. Nasjonale, regionale eller lokale retningslinjer.
6	Prinsipp 6: Miljøpåvirkninger - Skogforvaltningen skal bevare biologisk mangfold med tilhørende verdier, vannressurser, jordsmonn samt særegne og sårbare økosystemer og landskap. Derved opprettholdes skogens økologiske funksjoner og naturlige dynamikk.	
6,1	Evaluering av miljømessig påvirkning skal gjennomføres – tilpasset forvaltningsenhetens størrelse, driftsform og påvirkede naturverdier – og integreres i skogforvaltningen på en god måte. Evalueringen må omfatte hensyn på landskapsnivå og påvirkninger fra skogsdrifter på stedet. Miljøpåvirkninger må vurderes før det settes i gang virksomhet som påvirker området.	
	6.1.1. Det finnes et system beskrevet som sikrer at en vurdering av miljøpåvirkning er gjort før skogsdrift/skogbehandling som påvirker stedet, settes i gang. Systemet: - er tilpasset omfanget og intensiteten i skogbruket. - innbefatter hensyn på landskapsnivå. - er tilpasset de berørte skogressursenes egenart.	Dokumentert system Rapporter om resultatet av vurderingene.
	6.1.2. Det finnes et system for å sikre at resultater fra vurderingene av miljøpåvirkninger tas i betraktning i påfølgende skogsdrifter/skogbehandlinger.	Dokumentert system Rapporter om resultatet av vurderingene.
	6.1.3 (NO 6.1.1) For teiger over 10.000 dekar skal bestandsovergripende, landskapsøkologiske hensyn ivaretas ved planlegging og forvaltning av skogen. En helhetlig landskapsplanlegging innebærer for eksempel at det legges vekt på: • Stedstilpasset skogbruk • Hensyn til landskapsbildet • Gammelskogandel • Behov for restaureringsbiotoper • Friluftsliv - stier, løyper • Skogsbilveger • Viltbiotoper , tiurleiker Også for mindre teiger skal det tas viktige landskapshensyn på tvers av eiendomsgrensene, selv om det ikke er krav om landskapsplan.	Landskapsplandokumenter Planinstrumenter, rutiner, intervjuer

	6.1.4 (NO 6.1.2) Ekstern miljøinformasjon, herunder informasjon om kulturminner, skal innhentes av skogeier og tas i betraktning ved planlegging og forvaltning av skogen.	<i>Landskapsplandokumenter Planinstrumenter, rutiner, intervjuer</i>
6.2	Det skal være regler og rutiner for å verne truede og sårbare arter og deres leveområder (f. eks. yngle-, spill- og beiteplasser). Det må etableres hensyns- og verneområder tilpasset skogbruksvirksomhetens omfang og intensitet og hvor særegne de aktuelle ressursene er. Jakt, fiske, fangst og samlervirksomhet som kan ha negative konsekvenser må kontrolleres.	
	6.2.1 (NO 6.2.1) Utover norsk lovverk skal truede og sårbare arters leveområder i skogbruket ivaretas av punktet om biologisk viktige områder, samt kantsoner. I tillegg til dette fokuseres her spesielt på brannpåvirket skogareal, myr- og sumpskog samt på å sikre gamle, grove trær og død ved gjennom bl.a. livsløpstrær.	
	6.2.2. Områder som huser eller sannsynligvis kan huse slike arter er identifisert og avmerket på kart.	<i>Kart</i>
	6.2.3. Prosedyrer er dokumentert og iverksatt for å verne slike arter og deres leveområder.	<i>Forvaltningsplan og/eller relevante dokumenter</i>
	6.2.4. Områder som er av særlig regional viktighet for det biologiske mangfoldet, er merket av på kart og beskyttet mot hogst og annen virksomhet på stedet.	<i>Kart. Konsultasjon av biologer med lokalkunnskap. Feltbesøk.</i>
	6.2.5. Minst 10 % skogarealet er avsatt til bevaring, merket av på kart og forvaltet med biologisk mangfold som viktigste mål.	<i>Kart. Feltbesøk.</i>
	6.2.6. Minst halvparten av dette arealet, det vil si 5 % av det totale skogarealet, er merket av på kart og fullt ut beskyttet mot kommersiell avvirkning.	<i>Kart. Feltbesøk.</i>
	6.2.7. Utvelgelsen av skogarealer forvaltet med biologisk mangfold som viktigste mål, er begrunnet i deres potensial til å bidra maksimalt til å opprettholde eller øke det biologiske mangfoldet.	<i>Kart. Konsultasjon av biologer med lokalkunnskap.</i>

	<p>6.2.8 (NO 6.2.2) Ved hogst skal skogeier sikre at det settes igjen gjennomsnittlig 10 stormsterke trær pr. hektar som livsløpstrær, gjerne i grupper. Livsløpstrærne velges primært blant de eldste trærne i bestandet.</p> <p>(NO 6.2.5) Skogeier skal sikre at både dominerende treslag og eventuelt sjeldne/uvanlige treslag skal være blant livsløpstrærne.</p> <p>(NO 6.2.6) Skogeier skal sikre at trær med stor visuell verdi, trær med reirfunksjon (fodnote 4), gamle grove ospetrær og gamle styva / lauva lauvtrær prioriteres ved utvelgelse av livsløpstrær.</p> <p>(NO 6.2.7) Der det er fare for stormfelling, kan gran og osp kappes til høgstubbe, men ikke alle trærne av samme treslag. Slike høgstubber kan inngå som del av antall livsløpstrær.</p> <p>(NO 6.2.8) Skogeier skal sikre at livsløpstrær som dør, skal forbli i skogen. Livsløpstrær som har blåst ned, kan fjernes av hensyn til ferdselen i stier og skiløyper og der det vurderes farlig for barns leik.</p> <p>(NO 6.2.9) Stående død gran kan inngå med inntil halvparten av antall livsløpstrær. Stående døde trær og høgstubber som vurderes som farlige for barns leik, kan hogges.</p> <p>(NO 6.2.10) Det er ikke krav til å ha samme treslagsfordeling blant livsløpstrærne som i driftsområdet, men hovedtreslaget skal være representert.</p> <p>(NO 6.2.12) Kravet om 10 livsløpstrær pr. hektar gjelder som gjennomsnitt for et definert driftsområde, som kan bestå av flere bestand.</p> <p>(NO 6.2.14) For å finne stormsterke grantrær som kan fungere som livsløpstrær, kan undertrykte trær med en diameter ned til ca. 20 cm brukes.</p>	
	<p>6.2.9 (NO 6.2.3) Skogeier skal sikre at stående døde lauvtrær, grov død furu og naturlige høgstubber av alle treslag spares ved hogst.</p>	
	<p>6.2.10 (NO 6.2.4) Skogeier skal sikre at liggende død ved (låg) eldre enn 5 år skal ikke fjernes ved hogst.</p>	
	<p>6.2.11 (NO 6.2.11) Gran som livsløpstrær kan med fordel settes igjen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I kantsoner mot vassdrag, myr eller innmark der dette er en del av driftsområdet. Der livsløpstrærne plasseres i kantsoner, er det ikke nødvendig å øke kantsonebredden. Slik plassering av livsløpstrær gir bedre økologisk funksjon • På steder som av topografiske årsaker er mer skjermet mot vind, for eksempel i søkk, i kløfter og mot bergvegger • I grensa mot nabobestand eller i andre bestand i driftsområdet 	
	<p>6.2.12 (NO 6.2.13) Skogeier skal sikre at livsløpstrær tilhørende gjennomført hogst skal kunne identifiseres, også når livsløpstrærne er plassert utenfor driftsområdet der det er del av et driftsområde som hogges over noen år.</p>	
	<p>6.2.13 (NO 6.2.15) Varierer bonitetsforholdene i driftsområdet, skal skogeier legge vekt på å spre livsløpstrærne på ulike boniteter.</p>	
	<p>6.2.14 (NO 6.2.16) Det skal ikke settes igjen livsløpstrær av fremmede treslag. Det samme gjelder for gran på skogreiste arealer i skogreisingsstrøk og utenlandske provenienser som åpenbart ikke er tilpasset forholdene på voksestedet.</p>	

	6.2.15 (NO 6.2.17) Skogeier skal sikre at livsløpstrær som dør skal forbli i bestandet. Bare helt unntaksvis vil dette kunne komme i konflikt med bestemmelsene i Forskrift om bærekraftig skogbruk. Skal standardens krav settes til side, må det være gitt et skriftlig pålegg fra skogbruksmyndighetene om at slike trær skal fjernes.	
	6.2.16 (NO 6.2.18) Skogeier skal sikre at nygrøfting av myr og sumpskog (5) ikke skjer. (NO 6.2.19) Grøfterensk og suppleringsgrøfting kan skje så sant det ikke er behov for restaurering av nøkkelbiotoper/biologisk viktige områder på denne marktypen på eiendommen.	
	6.2.17 (NO 6.2.20) Av hensyn til stabilitet og foryngelse av tilstedeværende treslag, skal skogeier benytte lukkede hogster i sumpskog og myrskog og i overgangssonen mot fastmark.	
	6.2.18 (NO 6.2.21) Kantsoner mot myr skal ivaretas, jf. indikatorene 6.3.5-6.3.15 om kantsoner.	
	6.2.19 (NO 6.2.22) Skogeier skal ved skogbehandling legge vekt på å ivareta de økologiske funksjonene til alle myrer og sumpskoger, uavhengig av størrelse. Buskvegetasjonen er særlig viktig. Etablering av kantsoner og tilpasninger av hogstform er imidlertid normalt bare aktuelt for myrer og sumpskoger større enn 2 dekar.	
	6.2.20 (NO 6.2.23-6.2.25) Ved skogbranner i eldre skog der mer enn 5 dekar er brannpåvirket, skal skogeier sikre at 5 dekar pr. eiendom settes igjen urørt i 10 år. Ved skogbranner i eldre skog på arealer mindre enn 5 dekar settes hele arealet igjen urørt i 10 år. Skogeier skal sikre at avsatt brent skogareal i løpet av 10-årsperioden for avsetning vurderes i forhold til punktet Biologisk viktige områder. Ved skogbranner større enn 100 dekar skal avsetning av arealer vurderes av skogbiologisk fagkompetanse og være faglig begrunnet.	
	6.2.21 (NO 6.2.26) Jakt, fangst, fiske og annen høsting og innsamling som strider mot norsk lov skal rapporteres til rette myndighet.	
6,3	Økologiske funksjoner og verdier i skogen må opprettholdes, bedres eller gjenopprettes. Dette gjelder for eksempel: a) Foryngelse og suksisjon b) Mangfoldet av gener, arter og økosystemer c) Naturlige sykluser med betydning for produktiviteten i skogen som økosystem	
	6.3.1. Skogbehandlingssystemet som anvendes er tilpasset skogens økologi.	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere. Diskusjon med biologer med lokalkunnskap.</i>
	6.3.2 (NO 6.3.2) Der forholdene ligger til rette for det, skal foryngelse skje ved hjelp av frøtrestillingshogst eller lukkede hogstformer.	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere.</i>
	6.3.3 (WM 6.3.4) Avvirkningsnivået står i et rimelig forhold til skogtypens naturlige dynamikk og området som vurderes (med mindre klart begrunnede skogbehandlingsvalg er angitt).	<i>Historisk dokumentasjon hvis tilgjengelig. Forvaltningsplan og/eller tilhørende/lignende dokumentasjon.</i>

	6.3.4 (WM6.2.5) Forvaltningen av hele skogarealet er planlagt for å sikre at den fulle andelen av naturlig forekommende treslag forynges uten problemer på arealet gjennom omløpstiden.	<i>Takst før avvirkning. Takst etter avvirkning. Beste tilgjengelige vitenskapelige data. Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere. Diskusjon med biologer med lokalkunnskap.</i>
	6.3.5 (WM 6.3.6) Selektive hogster og tynningsmetodikk er valgt for å opprettholde det genotypiske mangfoldet.	<i>Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere. Diskusjon med biologer med lokalkunnskap.</i>
	6.3.6 (NO 6.3.4) Dokumentasjon av opprinnelsen til brukt frø- og plantemateriale skal oppbevares.	
	<p>6.3.7 (NO 6.3.5) Der det er naturlig grunnlag for det, skal en ved hogst og skogbehandling bevare eller utvikle en flersjiktet kantsone langs myrer, vann og vassdrag og mot kulturlandskap.</p> <p>(NO 6.3.6) I kantsoner mot myr, vann og vassdrag kan det hogges ut enkelttrær i kantsonen, men ikke mer enn at kantsonen opprettholder sin funksjon. Alle stedegne treslag, sjiktning og nøkkelementer i en kantsone skal være tilstede også etter eventuelt utplukk av enkelttrær. I énsjiktet eldre skog kan det hogges for å etablere en sjiktet kantsone. Ved tynning i énsjiktet skog i hogstklasse 3 og 4 bør det legges vekt på å etablere en fullverdig kantsone med lauvskog før sluttavvirkning. Kantsoner bør etableres og utvikles mest mulig naturlig.</p> <p>(NO 6.3.7) Kantsone mot myr skal stå på fastmark, men trær på myra kan tas med i vurderingen mht. kantsonens økologiske funksjon.</p> <p>(NO 6.3.8) Det skal legges til rette for en stedegen treslagssammensetning i kantsonen.</p> <p>(NO 6.3.9) Etablering av kantsoner er normalt bare aktuelt for myrer og sumpskog større enn 2 dekar.</p> <p>(NO 6.3.11) For å fange opp de spesielle forholdene som oppstår i periodevis oversvømte arealer, skal normalt oversvømmingsareal inngå i kantsonen.</p> <p>(NO 6.3.12) Av hensyn til friluftslivet kan kantsonene stedvis åpnes, men bare dersom de økologiske verdiene blir ivarettatt andre steder langs vassdraget.</p> <p>(NO 6.3.13) Kantsonenes bredde og nærmere forklaringer er angitt i vedlegg.</p>	
	6.3.8 (NO 6.3.14) Skogeier skal påse at det skal gjennom skjøtsel eller hogst bevares eller utvikles stabile og naturlig varierte skogbryn rundt verdifulle kulturlandskap, åkerholmer og andre småbiotoper. Det skal etableres en stedegen treslagssammensetning i skogbrynet med et betydelig lauvinnslag.	
	6.3.9 (NO 6.3.15) Det er tilstrekkelig med en kantsone mot kulturlandskap på 5 - 10 meter.	
	<p>6.3.10 (NO 6.3.16) Biologisk mangfold og opplevelsesverdier i fjellskogen (<i>footnote 2</i>) skal sikres. I fjellskog skal det opprettholdes et gammelskogspreg ved å bruke fjellskoghogst (<i>footnote 3</i>) for gran og småflatehogst (<i>footnote 4</i>) og mindre frøtrestillingshogster for furu.</p> <p>(NO 6.3.17) I vernskog mot fjellet skal det legges vekt på å fremme og opprettholde et gammelskogspreg.</p>	

	6.3.11 (NO 6.3.18) Skogeier skal påse at skogbruket, herunder uttak av energivirke, skal drives slik at markas naturlige prosesser og langsiktige produksjonsevne opprettholdes. Næringstap og næringslekkasje skal være minst mulig. Områder med spesielle miljøverdier skal ikke gjødsles eller påvirkes av gjødsling eller askespredning.	
	6.3.12 (NO 6.3.19) Skogeier kan, for å øke virkesproduksjonen, gjødsle på egnede arealer på vegetasjonstypene blokkebærskog, bærlyngskog og blåbærskog. Torvmark med allerede etablert foryngelse kan gjødsles. Vitaliseringsgjødsling kan gjennomføres når det er fastslått at skogen har nedsatt vitalitet pga. menneskeskapt forurensning.	
	6.3.13 (NO 6.3.20) Askespredning i skog kan skje som tilbakeføring av næringsstoffer til egnet skogsareal. Askespredning i yngleperioden skal unngås. Bare herdet og behandlet aske med godkjente verdier for tungmetaller kan tilbakeføres til skog. Kun granulerte askeprodukter kan benyttes på hogstflater.	
	6.3.14 (NO 6.3.21) Ved gjødsling og askespredning i skog skal skogeier sette igjen ugjødslete soner mot vann og vassdrag for å unngå avrenning. Gjødsling skal ikke skje før snøsmeltingen er ferdig - for øvrig tilpasses gjødslingstidspunktet slik at risikoen for næringslekkasje blir minst mulig. Askespredning kan starte sammen med snøsmeltingen.	
6,4	Et representativt utvalg av eksisterende økosystem i landskapsøkologisk perspektiv må vernes, slik at deres naturlige tilstand beholdes. Dette må registreres på kart. Areal og tiltak vurderes i forhold til virksomhetens størrelse og intensitet, og hvor særegne de berørte ressursene er.	
	6.4.1 (NO 6.4.2) Nøkkelibiotoper skal registreres, velges ut, dokumenteres og kartfestes. Metodene Miljøregistrering i Skog (MiS) eller Siste Sjanse-metoden (SiS) skal brukes. Ved registrering og utvelgelse av nøkkelibiotoper skal det benyttes skogbiologisk kompetanse [godkjent av sertifikatholder].	
	6.4.2 (NO 6.4.3) Nøkkelibiotopene skal settes av urørt eller forvaltes på en måte som ikke forringer forholdene for biologisk mangfold eller forvaltes på en måte som bedrer forholdene for det biologiske mangfoldet. Der biologisk viktige områder forvaltes på annen måte enn urørt, skal skjøtseltiltak utarbeides i samråd med person med skogbiologisk kompetanse [godkjent av sertifikatholder].	
	6.4.3 (NO 6.4.5) Utvalgte nøkkelibiotoper skal dokumenteres i en miljøoversikt. Der skjøtseltiltak kan gjennomføres, skal det være beskrevet i miljøoversikten. Eiendommer med større produktivt areal enn 250 dekar skal dokumentere utvalgte nøkkelibiotoper fortløpende.	
	6.4.4 (NO 6.4.6) Inntil nøkkelibiotoper er registrert på eiendommen, skal det legges til grunn et føre var-prinsipp, og verdiene i sannsynlige nøkkelibiotoper skal bevares inntil registrering er foretatt av faglig kompetent personell godkjent av sertifikatholder. Dette gjøres ved utfylling av et føre var-skjema.	

	<p>6.4.5 (NO 6.4.8) Skogeier skal [legge vekt på å] sette av skogområder som på sikt kan bli nøkkelbiotoper (restaurering). Skogeier kan velge blant arealer av følgende skogtyper (forklart i vedlegg):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gammel skog / gammel naturskog • Kalkskog, også yngre kalkskog, der den forvaltes planmessig for å ta vare på artsmangfold • Sumpskog / myrskog • Edellauvskog • Hagemarkskog • Kystgransskog / kystfuruskog • Brannpåvirket skog • Kantsoner med inntakt økologisk funksjon • Tresatt impediment innenfor eller inntil biologisk viktige områder 	
	<p>6.4.6 (NO 6.4.9) Tresatt impediment med eldre skog kan regnes som biologisk viktig område når det ligger inntil eller i mosaikk med produktiv skog av ovennevnte kvaliteter. Maksimalt kan tresatt impediment utgjøre 25 % av arealet. Der tresatt impediment inngår i biologisk viktig område regnes arealet som produktivt areal på eiendommen.</p>	
6.5	Skriftlige retningslinjer må utarbeides og implementeres for å: kontrollere erosjon, beskytte vannressurser, unngå skader på skog ved avvirkning, unngå skader ved veibygging og alle andre teknisk inngrep.	
	<p>6.5.1. Det finnes skriftlige retningslinjer eller policy og prosedyrer for bygging av nye veier, opprusting av veier og andre mekaniske inngrep.</p>	<i>Policies og prosedyrer.</i>
	<p>6.5.2. Retningslinjer, policy og prosedyrer inkluderer følgende normer for planlegging og bygging av nye veier:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nye veier planlegges på forhånd på topografiske kart som viser eksisterende vannløp. - Veier tilpasses topografien slik at et minimum av forandringer av de naturlige landskapstrekkene inntreffer. - Der det er mulig, anlegges veier i naturlig slett terreng, åskammer og slake skråninger. - Veibygging i bratte, trange daler, utglidningsfarlige områder eller andre ustabile områder, naturlige dreneringsløp og kanter av vannløp skjer i minst mulig grad. - Veier skal ikke legges gjennom miljømessig sårbare områder. - Veifyllinger og veiskjæringer stabiliseres for å unngå erosjon. - Grøfter, stikkrenner og kulverter planlegges for å minimere erosjon. 	<i>Dokumenter. Feltinspeksjon av veier.</i>
	<p>6.5.3 (WM 6.5.4) Policies og prosedyrer for å planlegge og bygge nye veier inkluderer følgende normer for beskyttelse av vannressurser som iverksettes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Broer/ overganger over vassdrag/vannløp planlegges før arbeidet starter og vises på relevante kart. - Antallet broer minimeres. - Broer står i riktige vinkler i forhold til vassdraget/vannløpet. - Veier og stier legges så langt tilbake fra vassdraget/vannløpet som mulig. - Kulverter anlegges slik at de ikke forhindrer fiskevandring, skaper hurtig vannhastighet eller elveleier uegnet for fisk. - Grøfter har ikke avløp ut i naturlige vassdrag/vannløp. Der dette er uunngåelig, installeres slamoppsamlere som tømmes regelmessig. 	<i>Dokumenterte policies og prosedyrer. Feltinspeksjon av veier.</i>
	<p>6.5.4 (WM 6.5.5) Nye veier anlegges ikke i elveleier. Eksisterende veier i elveleier stenges, og det bygges erstatningsveier.</p>	<i>Feltinspeksjon</i>

6.5.5 (WM 6.5.6) Buffersoner hvor skogsdrift ikke finner sted, etableres rundt alle permanente vassdrag/vannløp.	<i>Feltinspeksjon</i>
6.5.6 (WM 6.5.7) Det er ingen dokumentasjon på slamdannelse eller annen skade på vannressursene.	<i>Feltinspeksjon</i>
6.5.7 (WM 6.5.8) Det finnes skriftlige policies og prosedyrer for å minimere skogskader under skogsdrift og utkjøring av virke.	<i>Dokumentert prosedyre.</i>
6.5.8 (WM 6.5.9) Policies og prosedyrer inkluderer følgende normer som iverksettes: - Verneområder avgrensers fysisk, iallfall midlertidig, før noen skogsdrift settes i gang i tilgrensende områder. - Skogsmaskiner må ikke kjøres ut i vassdrag/vannløp unntatt på angitte broer eller overganger. - Hogstavfall skal ikke havne i vassdrag/vannløp. - Utkjøring stanses når jorda er gjennombløt. - Bruken av kvistmatter spesifiseres når den er aktuell.	<i>Prosedyre for skogsdrift Inspeksjon av hogstfelter.</i>
6.5.9 (WM 6.5.12) Nye skogsmaskiner velges med henblikk på å minimere skadene på jordsmønn, gjenstående trær og foryngelse.	<i>Evaluering av innkjøp av nye maskiner.</i>
6.5.10 (WM 6.5.13) Skogsarbeidere får tilstrekkelig opplæring i hogst- og utkjøringsmetoder.	<i>Opplæringsjournaler.</i>
6.5.11 (NO 6.5.1) Ved planlegging og bygging av skogsveger skal hensyn til friluftsliv og miljøverdier vektlegges, i tillegg til de rent skogbruksmessige og annen næringsmessig arealbruk. Relevante lokale og/eller fylkesvise organisasjoner informeres samtidig som søknad om offentlig tillatelse innsendes. Det skal ikke bygges veg i skog forvaltet etter kravpunktet Biologisk viktige områder.	
6.5.12 (NO 6.5.5) Ved terrengtransport skal en legge vekt på å unngå terrengskader som er skjæmmende og som kan forårsake vannavrenning og erosjon. (NO 6.5.6) I områder med mye mark med dårlig bæreevne og hvor faren for terrengskader er stor ved drift i sommerhalvåret, skal utdrift av tømmer fortrinnsvis skje på frossen eller godt snødekt mark. (NO 6.5.7) Det skal primært ikke skje terrengtransport i områder som er avsatt som biologisk viktige områder.	
6.5.13 (NO 6.5.8) Stier og løyper, samt veger av kulturhistorisk interesse skal ikke benyttes som kjøretrasé der det er praktisk mulig å unngå dette. Unntatt er stier og løyper som er lagt i allerede opparbeidede kjøretraseer for skogsdrift og til friluftsmål. Også for å unngå dobbelttraseer og alternative utdriftstraseer som vil ha større negative konsekvenser for miljøet og friluftslivet, kan det gjøres unntak fra hovedregelen.	
6.5.14 (NO 6.5.9) Hjulspor som forårsaker vannavrenning og erosjon, kjøreskader i stier og løyper og andre vesentlige skader, skal utbedres så snart fuktighetsforholdene gjør dette praktisk mulig etter avsluttet bruk av utdriftstraseen.	
6.5.15 (NO 6.5.10) Markberedning kan utføres på de arealtype der tiltaket har positiv effekt på foryngelse og etablering av ny skog. Markberedning gjennomføres på en skånsom måte der en tar hensyn til biologisk viktige områder, stier, bekker, erosjonsfare og kulturminner. (NO 6.5.11) Primært skal overflatebehandling benyttes. I hellende terreng med erosjonsfare skal sammenhengende furer ikke forekomme.	

6.6	<p>Skogforvaltningen skal fremme utvikling og bruk av miljøvennlige metoder for pest- eller skadedyrbekjemping og tilstrebe å unngå bruk av pesticider. WHO's Type 1A og 1B og klorerte hydrokarbon-pesticider, pesticider som er tungt nedbrytbare eller toksiske med derivater som forblir biologisk aktive og akkumuleres i næringskjeden med utilsiktede virkninger, i tillegg til pesticider som ikke er tillatt etter internasjonale avtaler, er forbudt. Dersom kjemikalier blir brukt, må riktig utstyr brukes og opplæring gis for å unngå helse- og miljørisiko.</p>	
	<p>6.6.1 (WM 6.6.2) Prosedyrer finnes som opptegner all bruk av syntetiske kjemikalier i skogbruksvirksomheten. Opptegnelser av kjemikaliebruk inkluderer: a) Produktnavnet. b) Lokalisering av de behandlede stedene. c) Området med de behandlede stedene. d) Påføringsmetode. e) Dato for starten på kjemikaliebruken. f) Dato for avslutning av kjemikaliebruken. g) Totalt kvantum brukt av kjemikaliet.</p>	
	<p>6.6.2 (WM 6.6.3) Kjemikalier brukes kun når det er absolutt nødvendig for å nå de definerte forvaltningsmålene.</p>	<p><i>Journaler.</i></p>
	<p>6.6.3 (WM 6.6.7) Bruk eller lagring av disse kjemikalierne på sertifiserte eiendommer er forbudt.</p>	<p><i>Dokumenter. Feltinspeksjon.</i></p>
	<p>6.6.4 (WM 6.6.8) Bruk eller lagring av kunstgjødsel basert på sammensetninger med kvikksølv, organofosfater og organokloriner (inkludert Gamma HCH, Lindane and BHC), eller andre lengevarende kjemikalier som akkumuleres i næringskjeden eller i økosystemene, er forbudt.</p>	
	<p>6.6.5 (WM 6.6.9) Kjemikalier klassifisert som svært farlige (Highly Hazardous) av FSC skal ikke brukes med mindre dispensasjon er blitt gitt av FSC. Se Annex 7 til denne standarden.</p>	<p><i>Fortegnelser over kjøp av kjemikalier. Journaler over påføring av kjemikalier. Prosedyrer og håndbøker for planteskoler</i></p>
	<p>6.6.6 (WM 6.6.10) Opplæring og relevant utstyr er skaffet til alle arbeidere.</p>	<p><i>Håndbøker. Opplæringsjournaler.</i></p>
	<p>6.6.7 (WM 6.6.11) Kjemikalietanker og lagre ligger slik til at søl etter skade, mangler eller påfylling ikke renner ut i vassdrag/vannløp.</p>	<p><i>Feltinspeksjon.</i></p>
	<p>6.6.8 (WM 6.6.12) Alt utstyr for transport, lagring og bruk av kjemikalier skal oppbevares trygt og være sikret mot lekkasjer.</p>	<p><i>Feltinspeksjon.</i></p>
	<p>6.6.9 (WM 6.6.13) Påføring av kjemikalier innen 10 m fra elver/bekker/vannløp og innen 30 m fra dammer og innsjøer er forbudt.</p>	<p><i>Dokumentert prosedyre/håndbøker.</i></p>
	<p>6.6.10 (WM 6.6.14) Påføring er forbudt hvis mye regn er i vente, i fuktig vær, på frossen snødekket mark eller mark som har blitt uttørket i løpet av en tørkeperiode.</p>	<p><i>Dokumentert prosedyre/håndbøker.</i></p>
	<p>6.6.11 (WM 6.6.15) Det er forbudt å dyppe/væte planter i vassdrag og vannløp før planting finner sted hvis plantene er blitt behandlet med kjemikalier.</p>	<p><i>Dokumentert prosedyre/håndbøker.</i></p>
	<p>6.6.12 (NO 6.6.2) Skadedyrbekjemping med pesticider skal underlegges en streng praksis og følge norsk lov.</p>	

	6.6.13 (NO 6.6.3) Ut fra et føre var-prinsipp skal sprøyting mot undervegetasjon underlegges en streng praksis. Behovet skal reduseres i størst mulig grad ved variert bruk av ulike hogstformer og skogkulturmetoder. Der dette ikke fører til ønsket resultat, kan sprøyting skje når dette er klart mer effektivt enn mekaniske metoder for å hindre oppslag av gras-, urte- og lauvvegetasjon som hindrer ønsket foryngelse.	
	6.6.14 (NO 6.6.4) Sprøyting skal ikke skje på vegetasjon som i gjennomsnitt er mer enn 2 meter høy.	
	6.6.15 (NO 6.6.5) I mye brukte friluftslivområder skal det legges vekt på at landskapskvalitetene og opplevelsesverdiene knyttet til et variert lauvtreinnslag ikke reduseres vesentlig av tiltaket.	
6,7	Kjemikalier, emballasje, uorganisk avfall i fast form eller væskeform, inklusive drivstoff og olje, må deponeres på miljømessig forsvarlig vis på dertil egnede steder.	
	6.7.1 (NO 6.7.1) I forbindelse med arbeid i skogen skal skogeier sørge for at minst mulig avfall og utslipp oppstår, og at avfall, i den grad det oppstår, blir håndtert på en forsvarlig måte.	
	6.7.2 (NO 6.7.2) Alt søppel som oljekanner, bensinkanner, fettpatroner, dekk, kasserte deler, ståltau, plast o.l. samt utrangerte hvilebrakker skal være fjernet når et arbeid er slutført.	
	6.7.3 (NO 6.7.3) Alt farlig avfall som olje, batterier m.m. skal samles opp og leveres til offentlig godkjente mottak.	
	6.7.4 (NO 6.7.4) Beste tilgjengelige teknologi (BAT) skal brukes ved valg av maskiner og utstyr.	
	6.7.5 (NO 6.7.5) Prosessmaskiner med store oljemengder under høyt trykk skal ha utstyr som begrenser oljeutslippet til et minimum ved et eventuelt slangebrudd e.l.	
	6.7.6 (NO 6.7.6) Oljelekkasjer på maskiner som brukes ved skogsdrift skal tettes snarest. Det skal være godt renhold på maskinene, slik at lekkasjer raskt kan oppdages.	
	6.7.7 (NO 6.7.7) Alle oljelagre og drivstofftanker skal sikres mot lekkasje og mulig sabotasje.	
	6.7.8 (NO 6.7.8) Drivstoff skal ikke lagres i nærheten av drikkevannskilder (min. 50 meter avstand) for å unngå forurensning.	
6,8	Bruk av biologisk bekjemping skal være dokumentert, minimalisert, overvåket og strengt kontrollert i samsvar med nasjonal lovgivning og internasjonalt anerkjente vitenskapelige protokoller. Bruk av genmodifiserte organismer er forbudt.	
	6.8.1 (NO 6.8.1) Bruk av biologisk bekjemping skal være dokumentert, minimalisert, overvåket og strengt kontrollert i samsvar med nasjonal lovgivning og internasjonalt anerkjente vitenskapelige protokoller. Bruk av genmodifiserte organismer er forbudt.	
6,9	Bruken av fremmede arter må kontrolleres nøye og overvåkes aktivt for å unngå uheldig økologisk påvirkning.	
	6.9.1 (NO 6.9.1) Ved skogreising og foryngelse etter hogst skal norske treslag benyttes.	

	6.9.2 (NO 6.9.3) Utenlandske treslag kan også benyttes i mindre omfang for produksjon av spesialkvaliteter.	
	6.9.3 (NO 6.9.4) Spredning av utenlandske treslag skal holdes under kontroll.	
	6.9.4 (NO 6.9.7) Videre skal det ikke skje: <ul style="list-style-type: none"> • Treslagsskifte på furumyrskog på Vestlandet. • Treslagsskifte i sumpskog. • Treslagsskifte i edellauvskog [med unntak på vegetasjonstypen blåbær-eikeskog på lav og middels bonitet]. • Skogreising på åpen røsslynghei. • Treslagsskifte i kalkfuruskog og kalkbjørkeskog. • Skogreising eller treslagsskifte i kantsonen mot vassdrag. 	
6,10	6.10 Omdisponering av skog til plantasjer eller annet enn skogbruk skal ikke forekomme med mindre slik konvertering: <p>a) bare berører en meget begrenset del av skogforvaltningsenheten</p> <p>b) ikke skjer på områder med høy verneverdi, eller</p> <p>c) med sikkerhet medfører åpenbare og langsiktige vernefordeler for hele forvaltningsenheten</p>	
	6.10.1. Omdisponering av skog til plantasjer eller ikke forstlig arealbruk skal ikke forekomme, unntatt i tilfeller hvor omdisponeringen: <p>a) bare berører en meget begrenset del av skogforvaltningsenheten, og</p> <p>b) ikke skjer i områder med høy verneverdi, og</p> <p>c) med sikkerhet vil medføre vesentlige, nye og langsiktige vernefordeler for hele forvaltningsenheten.</p>	<i>Ingen planer om omdisponering foreligger. Ingen dokumentasjon på omdisponering</i>
	6.10.2 (NO 1.1.3) Omdisponering av skogareal til andre formål enn landbruksformål reguleres av norsk lovverk, herunder Plan- og bygningsloven og Jordloven, og kan bare skje når myndighetene etter en total samfunnsmessig vurdering har gitt skogeier nødvendige tillatelser.	<i>Kontroll av kunnskap om regelverket, kontroll av rutiner, kontroll av gjennomførte tiltak</i>
7	Forvaltningsplan - En skriftlig forvaltningsplan – tilpasset enhetens størrelse og virksomhet – må gjennomføres og holdes oppdatert. De langsiktige målene med forvaltningen og virkemidlene for å oppnå målene må beskrives tydelig.	
7.1	Forvaltningsplanen og medfølgende dokumenter skal inneholde: <p>a) Forvaltningsmål</p> <p>b) Beskrivelse av de skogressursene som skal forvaltes, miljømessige begrensninger, og de sosio-økonomiske forhold og en oversikt over arealbruk (tilstøtende arealer)</p> <p>c) Beskrivelse av skogskultur og/eller andre forvaltningssystem basert på den aktuelle skogens økologi og opplysninger om registrerte ressurser</p> <p>d) Grunnlag for årlig hogst og treslagsvalg</p> <p>e) System for overvåking av tilvekst og skogens dynamikk for øvrig</p> <p>f) Miljøtiltak basert på miljømessige vurderinger</p> <p>g) Planer for å identifisere og beskytte sjeldne og truede arter</p> <p>h) Kart som beskriver skogens ressursgrunnlag, inklusive verneområder, planlagt forvaltningstiltak og eiendomsforhold</p> <p>i) Beskrivelse av hogst metoder og utstyr brukt.</p>	
	7.1.1 (NO 7.1.1) Alle eiendommer skal ha en forvaltningsplan, tilpasset enhetens størrelse og virksomhet, som dekker opp punktene a) til i) under kriterieteksten. Forvaltningsplanen skal inneholde dokumentasjonskrav gitt under andre kriterier i denne standarden.	<i>Landskapsplandokumenter Planinstrumenter, rutiner, intervjuer</i>

	7.1.2 (NO 7.1.2) For teiger over 10.000 dekar skal bestandsovergrepene, landskapsøkologiske hensyn ivaretas ved planlegging og forvaltning av skogen. Også for mindre teiger skal det tas viktige landskaphensyn på tvers av eiendomsgrensene, selv om det ikke er krav om landskapsplan.	Landskapsplandokumenter Planinstrumenter, rutiner, intervjuer
	7.1.3 (NO 7.1.3): En helhetlig landskapsplanlegging innebærer for eksempel at det legges vekt på: <ul style="list-style-type: none"> • Stedstilpasset skogbruk • Hensyn til landskapsbildet • Gammelskogandel • Behov for restaureringsbiotoper • Friluftsliv - stier, løyper • Skogsbilveger • Viltbiotoper , tiurleiker 	Landskapsplandokumenter Planinstrumenter, rutiner, intervjuer
	7.1.4 (NO 7.1.4): Ekstern miljøinformasjon, herunder informasjon om kulturminner, skal innhentes og tas i betraktning ved planlegging og forvaltning av skogen.	Landskapsplandokumenter Planinstrumenter, rutiner, intervjuer
	7.1.5 (WM 7.1.10) Systemet for skogbruk/skogkultur som forvaltningen bygger på, er tydelig beskrevet og begrunnet sett i forhold til skogens økologi.	Se 5.6.1 og 6.3.1.
	7.1.6 (WM 7.1.11) Reglene og prosedyrene som kreves for å iverksette skogbrukssystemet er nøye beskrevet, som f.eks.: <ul style="list-style-type: none"> - identifisering og merking av trær som skal stå igjen som frøtrær og tas ut på et senere tidspunkt, eller for å opprettholde det biologiske mangfoldet; - valgkriterier for trær som skal felles; - metode for å merke trær eller areal/bestand som skal felles; - metode for å sikre foryngelse; 	Dokumentert prosedyre. Feltinspeksjon. (se 5.6).
	7.1.7 (WM 7.1.12) Forvaltningsplanen skal inneholde en begrunnelse for den årlige avvirkningen og valg av treslag.	Se 5.6.1 og 6.3.1.
	7.1.8 (WM 7.1.13) Prosedyrer for å overvåke skogforyngelsen og skogtilveksten er dokumentert og iverksatt.	Dokumentert prosedyre. Se 8.2.
	7.1.8 (WM 7.1.14) Behovet for brannoppsyn og -kontroll har blitt evaluert og er dokumentert.	Diskusjoner med skogeier/skogforvalter. Dokumenter. Brannberedskapsplan.
	7.1.9 (WM 7.1.15) Miljømessige forholdsregler basert på miljøvurderinger er iverksatt.	Diskusjoner med skogeier/skogforvalter. Dokumenter.
	7.1.10 (WM 7.1.16) Forvaltningsplanen og tilhørende dokumenter skal inneholde planer for identifisering og vern av truede arter.	se 6.2a.
7,2	Forvaltningsplanen må revideres periodisk og justeres i tråd med resultatene av overvåkning og ny vitenskapelig eller teknisk kunnskap, samt ta hensyn til skiftende miljømessige, sosiale og økonomiske forhold.	
	7.2.1 (NO 7.2.1) Skogeier og/eller forvalter har rutiner som, tilpasset eiendommens størrelse, sikrer at landskapsplan og forvaltningsplan fortløpende oppdateres.	Plandokumentation Rutiner

	7.2.2 (WM 7.2.3) Det finnes et system for å vurdere forvaltningen i lys av sosioøkonomiske forhold og tendenser.	<i>Forvaltningsplan. Sosioøkonomisk evaluering. Diskusjoner med skogeiere/skogforvaltere.</i>
	7.2.3 (WM 7.2.4) Det er dokumentert at betydningsfulle funn etter slik forskning, såvel som resultatene av overvåkning fra skogbruksvirksomhetens side, er innlemmet i oppdaterte policies, planer og prosedyrer.	<i>Forvaltningsplan. Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere.</i>
7,3	Skogsarbeidere skal få hensiktsmessig opplæring og oppfølging for å sikre at forvaltningsplanen blir implementert på en god måte.	
	7.3.1 (NO 7.3.1) Skogeier skal sørge for at den som utfører arbeid i skogen får relevant informasjon om denne skogens kjente miljøverdier. Den som utfører arbeidet skal ha kunnskap om god og bærekraftig skogbehandling.	<i>Kursbevis Dokumentasjon som gis til skogsarbeiderne</i>
	7.3.2 (WM 7.3.3) Det finnes journaler for skogsarbeidernes opplæring.	<i>Dokumenterte opplæringsprosedyrer. Papirer på opplæring. Konsultasjon av ansatte.</i>
	7.3.3 (WM 7.3.4) Tilpasset omfanget og intensiteten av skogbruksvirksomheten finnes en policy for opplæring og kvalifisering, og en rekruttering med kyndighet og erfaring som grunnlag for ansettelse, plassering, opplæring og avansement av personalet på alle nivåer.	<i>Policy</i>
7,4	En oppsummering av forvaltningsplanens hovedelementer skal gjøres offentlig tilgjengelig, inkludert punktene under 7.1, samtidig som konfidensiell informasjon ivaretas.	
	7.4.1. Et sammendrag av forvaltningsaktivitetene er tilgjengelig for alle interesserte parter innen de aksepterte normene for fortrolighet i næringslivet.	<i>Tilgjengelige informasjon.</i>
8	Overvåking og kontroll - Overvåking skal gjennomføres - tilpasset graden av skogbrukstiltakenes intensitet og påvirkning for å vurdere skogens tilstand, utbyttet av skogprodukter, virkesflyten, forvaltningstiltak og deres sosiale og miljømessige påvirkninger.	
8,1	Hyppigheten og graden av overvåking bør bestemmes ut fra skogbruksvirksomhetens omfang og påvirkning, samt hvor komplekst og sårbart det aktuelle miljøet er. Overvåkingsmetodikken bør være konsistent, gjentakbar og utformet slik at resultatene blir sammenlignbare over tid og gi grunnlag for å vurdere endringer.	
	8.1.1. Det finnes rutiner for å overvåke virkningene av skogbruksaktiviteten.	<i>Informasjon er tilgjengelig i forvaltningsplanen eller i tilhørende dokumenter.</i>
	8.1.2. Hyppighet og kostnader ved overvåkingen er tilpasset omfanget og intensiteten av skogbruksvirksomheten såvel som kompleksiteten og sårbarheten til miljøet.	<i>Som over. Overvåkningssystemet er begrunnet.</i>
	8.1.3. Prosedyrene er konsekvente og kan gjentas over tid for å kunne sammenligne og vurdere forandringer.	<i>Som over.</i>
	8.1.4. Journaler over overvåkingen finnes i en velordnet, ajourført og lett tilgjengelig form.	<i>Som over.</i>

8.2	Skogforvaltningen bør innhente relevant informasjon for i det minste å kunne følge opp følgende indikatorer: a) Avkastning av alle høstede skogprodukter b) Skogens tilvekst, foryngelse og generelle tilstand c) Sammensetning og observerte endringer i flora og fauna d) Miljømessige og sosiale påvirkninger av høstingen og annen virksomhet e) Kostnadene, produktiviteten og effektiviteten i skogforvaltningsvirksomheten	
	8.2.1. Utbyttet av alle skogprodukter som er innhøstet, er oppført.	<i>Opptegnelser av produksjon.</i>
	8.2.2 (WM 8.2.3) Skogtilstanden (pest, sykdommer, forandringer i jordsmonnet, erosjon etc.) blir regelmessig overvåket og registrert.	<i>Journaler over regelmessig overvåkning.</i>
	8.2.3 (WM 8.2.4) Verneområder overvåkes regelmessig for å sikre at det ikke er oppstått noen skader eller forstyrrelser.	<i>Overvåkingsprosedyre. Overvåkingsdata.</i>
	8.2.4 (NO 8.2.b) Oversiktsdata over tilvekst, foryngelse og tilstandsoversikt 1. Utførte skogbrukstiltak dokumenteres i forvaltningsplan eller oversikt 2. rutiner for kontroll av utførte tiltak og foryngelse skal utarbeides og følges	<i>Rutiner, dokument, feltbesøk</i>
	8.2.5 (NO 8.2.c) Det skal utarbeides rutiner for 1. å vurdere miljøaspekter 2. innhenting av miljøinformasjon 3. overvåking av spredning av utenlandske treslag og eventuelle tiltak for å begrense dette	<i>Rutiner, dokument, statistikk, kunnskap</i>
	8.2.6 (NO 8.2.d) Det skal utarbeides rutiner for 1. å vurdere informasjon og resultater fra myndigheter og forskning 2. deltakelse og bidrag til relevant forskning og datainnsamling 3. ajourhold og oppdatering av 1. plandokument (jf vedlegg) ; 2. entreprenøroversikt; 3. avfallshandtering og oppbevaring og bruk av olje og drivstoff og 4. oppbevaring og bruk av kjemiske og biologiske bekjempningsmidler 4. å vurdere sosiale aspekter ved virksomheten 5. kontroll og oppfølging av leverandører for å sikre at standarden følges	<i>Rutiner, dokument, statistikk, kunnskap</i>
	8.2.7 (NO 8.2.e) Det skal kunne dokumenteres rutiner for overvåking av skogbrukets inntekter, kostnader og effektivitet	<i>Rutiner, dokument, statistikk, kunnskap</i>
	8.2.8 (WM 8.2.6) Representanter for lokalsamfunn deltar på møter som tar opp temaer som angår sosial og miljømessige virkninger av skogbruksaktivitetene.	<i>Journaler fra møter med representanter for lokalsamfunn</i>
8,3	Skogforvaltningen skal framskaffe dokumentasjon som gjør det mulig for oppfølgings- og sertifiseringsselskap å følge hvert skogsprodukt tilbake til sin opprinnelse. (Sporbarhetslinjen/"chain of custody").	
	8.3.1. Opprinnelsen til skogprodukter som selges som sertifiserte, skal lett kunne spores tilbake til den evaluerte skogen. Dette kan gjøres ved å merke tømmeret fysisk, ved kontroll av dokumenter, daglige eller ukentlige opptegnelser, eller en kombinasjon av disse og lignende metoder.	<i>Dokumentert prosedyre.</i>
	8.3.2. Skogbruksvirksomheten holder kontroll med sporbarhetslinjen (chain of custody) til tømmeret frem til salgssted/salgstidspunkt.	<i>Dokumentert prosedyre.</i>

	3.3.3 (NO 8.3.2) Tømmer på velteplass skal være merket før oppstart av videretransport.	<i>Rutiner, velteplassmerking, virkeskontrakter og måledokumentasjon</i>
	8.3.4 (WM 8.3.3) Fakturaer utstedt for salg av sertifisert tømmer skal spesifisere: <ul style="list-style-type: none"> - opprinnelsen til det sertifiserte tømmeret - salgsdatoen - kvantumet av solgt sertifisert tømmer - spesifikasjonene (treslag, dimensjoner, kvalitet, sortiment) for det solgte sertifiserte tømmeret - tid og sted for kjøperens overtagelse av kontrollen med sporbarhetslinjen til det sertifiserte tømmeret - sertifikatkode - samsvaret med detaljene i leveransedokumentene/bilagene. 	<i>Journaler</i>
8,4	Resultatene fra overvåkingen skal innarbeides i gjennomføringen og revisjonen av forvaltningsplanen.	
	8.4.1. Det finnes rutiner for å vise hvordan resultatene fra overvåkingen innlemmes i revisjonen av forvaltningsplanene.	<i>Forvaltningsplan. Dokumentert prosedyre. Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere.</i>
	8.4.2. Det finnes materiale som viser at foreslåtte forandringer i forvaltningen er iverksatt.	<i>Forvaltningsplan. Diskusjon med skogeiere/skogforvaltere.</i>
8,5	Skogforvaltningen skal gjøre offentlig tilgjengelig en oppsummering av overvåkingen, inkludert punktene under 8.2, samtidig som konfidensiell informasjon ivaretas	
	8.5.1 (NO 8.5.1) Et sammendrag av oppfølgingsresultater skal være tilgjengelig gjennom en årlig miljørapport fra sertifikatholder, inklusive se som listes under 8.2.	<i>Oppfølgingsresultat</i>
	8.5.2 (NO 8.5.2) Krav om miljøinformasjon etter Miljøinformasjonsloven om data fra miljøregistreringer eller annen type miljøinformasjon knyttet til forvaltningen av skogressursene på eiendommen skal gis når det blir krevd.	<i>Oppfølgingsresultat</i>
9	Ivaretagelse av skog med høy verneverdi: (High Conservation Value Forests, HCVF) - Forvaltning av skog med høy verneverdi (HCVF) skal opprettholde eller bedre de egenskapene som definerer slik skog. Beslutninger som berører skog med høy verneverdi må alltid sees i lys av føre-var-prinsippet.	

	<p>I internasjonal skogsertifisering brukes begrepet High Conservation Value Forest, forkortet til HCVF, om skog med stor bevaringsverdi. Slik skog er internasjonalt definert i seks grupper:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skogområder av global, regional eller nasjonal betydning og verneverdi fordi den inneholder særlig konsentrasjon av spesielt biologisk mangfold (for eksempel endemiske arter, trua arter, skog med refugiekarakter). (HCVF 1) 2. Skogområder av global, regional eller nasjonal betydning og verneverdi fordi den utgjør eller inneholder store skogområder som fungerer som et stabilt økosystem på landskapsnivå og der det finnes gode populasjoner av alle eller de fleste naturlige tilhørende arter med sin naturlige utbredelse og antall. (HCVF 2) 3. Skogområder som selv er i eller inneholder sjeldne, sårbare eller trua økosystem. (HCVF 3) 4. Skogområder som er særlig viktige for at landskapet skal kunne opprettholde viktige naturgitte funksjoner (f.eks vannbalanse, avrenning eller erosjon) (HCVF 4) 5. Skogområder som er viktige for å sikre grunnleggende behov for lokalsamfunn (f.eks. viktige områder for lokalsamfunnets utkomme som viktige jakt- og sankeområder eller beiteområder) (HCVF 5). 6. Skogområder som er kritiske for lokalsamfunns tradisjonelle og kulturelle egenart (områder av kulturell, økologisk, økonomisk eller religiøs viktighet identifisert i samarbeid med slike lokalsamfunn) (HCVF 6). 	
	<p>For Norge kan følgende kategorier identifiseres som relevante HCVF-skoger:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Skogområder av internasjonal og nasjonal verneverdi: <ul style="list-style-type: none"> o Områder med en konsentrasjon av nøkkelbiotoper og/eller lokaliteter for trua arter eller naturtyper (HCVF 1, HCVF 3) o Større sammenhengende skogarealer som har spesielle verdier for miljøvern og friluftsliv og lite omfang av tekniske inngrep (HCVF 2) o Områder med gammel naturskog b) Vernskog avsatt som vern mot naturskader i samsvar med Lov om skogbruk, § 12. (HCVF 4) c) Skogareal regulert til naturvern- eller friluftsfremål etter Plan- og bygningsloven (HCVF 5, HCVF 6). 	
9,1	Det skal undersøkes om egenskapene for skog med høy verneverdi er til stede, tilpasset skogbrukets størrelse og intensitet.	
	9.1.1 (NO 9.1.1) Forvaltning av skog med høy verneverdi (HCVF) skal opprettholde eller bedre de egenskapene som definerer slik skog. Beslutninger som berører skog med høy verneverdi må alltid sees i lys av føre-var-prinsippet. Skog med høy verneverdi må identifiseres etter ovenstående definition.	<i>Skogbruksrutiner, driftsplaner, dokumenter.</i>
	9.1.2 (NO 9.1.2) Skogeier skal, basert på undersøkelsene under Prinsipp 6 og ind 9.1.1, dokumentere/kartfeste eventuelle forekomster av skogområder med høy bevaringsverdi.	<i>Skogbruksrutiner, driftsplaner, dokumenter.</i>

	<p>9.1.3. Skogdrift, inkludert hogst og veibygging kan fortsette innenfor IFL (Global Forest Watch IFL-kart: www.globalforestwatch.org) hvis de:</p> <p>a) Ikke påvirker mer enn 20% av intakte skogslandskap innenfor en skogsforvaltningsenhet (FMU), og</p> <p>b) Ikke reduserer eventuelle IFL til under 50 000 ha terskelen i landskapet.</p> <p>Skogsforvaltningen skal identifisere HCVF hensiktsmessig, inkludert vurdering av forekomst av IFL som HCV2.</p> <p><i>Hvis IFL ikke er identifisert riktig, reis krav om korrigerende handling.</i></p>	
9,2	Sertifiseringsprosessens konsultative del må legge vekt på de identifiserte verneverdiene og forvaltningsalternativer for å ivareta dem.	
	9.2.1 (NO 9.2.1) Skogeier skal konsultere relevante partsgupper angående identifisering av HCVF og forvaltningsstrategier for å ivareta disse.	<i>Dokumentasjon av konsultasjonsprosessen.</i>
9,3	Forvaltningsplanen må inneholde og iverksette spesifikke tiltak som sikrer at verneverdiene ivaretas og/eller bedres i tråd med føre-var-prinsippet. Disse tiltakene skal spesifikt inkluderes i den offentlige tilgjengelige oppsummeringen av forvaltningsplanen.	
	9.3.1. Spesifikke vernetiltak er iverksatt for identifiserte områder og/eller egenskaper med høy verneverdi	<i>Dokumenterte og begrunnede vernetiltak. Dokumentert iverksettelse.</i>
	9.3.2. De identifiserte vernetiltakene er basert på føre var-prinsippet.	
	9.3.3. De identifiserte vernetiltakene er inkludert i den offentlig tilgjengelige forvaltningsplanen.	
	<p>9.3.4. Skogforvaltningen skal dokumentere samsvar med følgende:</p> <p>a) Ikke påvirke mer enn 20% av intakte skogslandskap hvis det finnes innenfor en skogsforvaltningsenhet (FMU), og</p> <p>b) Ikke reduser eventuelle IFL til under 50 000 ha terskelen i landskapet.</p> <p><i>Reis krav om korrigerende handling, hvis det ikke er samsvar (Hvis terskler overskrides tydelig og aktivitetene resulterer i langvarig skade, vil sertifikatet bli avsluttet umiddelbart).</i></p>	
9,4	Årlig kontroll utføres for å evaluere effekten av de benyttede tiltakene i å opprettholde eller bedre verneverdiene.	
	9.4.1. Det er iverksatt et program for årlig overvåking som er tilpasset omfanget og sårbarheten til verneverdiene.	<i>Overvåkningsprosedyre. Overvåkningsdata.</i>
10	Plantasjer skal planlegges og forvaltes i tråd med prinsipper og kriterier 1 – 9 samt prinsipp 10 og dets kriterier. Plantasjer kan bidra til å dekke verdens behov for skogprodukter, og kan gi sosiale og økonomiske fordeler. Plantasjer bør også supplere forvaltningen av skog, redusere presset på naturskogene og fremme vern og restaurering av naturskoger.	
10.1	Forvaltningsmålene for en plantasje, inkludert målsettinger for vern og restaurering av naturskog, må nevnes eksplisitt i forvaltningsplanen og synliggjøres ved gjennomføring av planen.	

	10.1.1. Vern og restaurering av naturlige skoger er tydelig inkludert i målene i forvaltningsplanen for plantasjen.	<i>Forvaltningsplan eller lignende dokumenter.</i>
	10.1.2. Strategier og prosedyrer for å nå disse målene er iverksatt.	<i>Forvaltningsplan eller lignende dokumenter. Feltbesøk</i>
	10.1.3 (NO 10.1.1) I begrenset omfang kan skog forvaltes som plantasjeskog. Forutsetningen er at det skjer på arealer uten spesielle miljøkvaliteter, jf ind. 6.10.	<i>Forvaltningsplan, rutiner, feltbesøk</i>
	10.1.4 (NO 10.1.2) I plantasjeskog kan øvrige deler av standarden modifiseres. Det er for eksempel ikke krav om bruk av lukkede hogster, lauvinnblanding og gjensetting av livsløpstrær i plantasjeskog.	<i>Forvaltningsplan, rutiner, feltbesøk</i>
10.2	Plantasjenes utforming og avgrensing bør fremme vern og restaurering av naturskog og ikke øke presset på denne. Det skal utformes viltkorridorer og kantsoner, og plantasjene skal ha en bestandsmosaikk med ulike aldersklasser og omløpstider. Dette må vurderes ut fra forvaltningsvirksomhetens størrelse. Plantasjenes størrelse og utforming må tilpasses landskapet og bestandsmønsteret som finnes i naturlige landskap.	
	10.2.1. Forvaltningen av plantasjer planlegges for å opprettholde og styrke egenarten til tilgrensende naturlige skoger.	<i>Forvaltningsplan eller lignende dokumenter. Beliggenhet, utforming og avgrensning er rettferdiggjort fra et vernesynspunkt.</i>
	10.2.2. Policy og prosedyrer er iverksatt og skal sikre at: - en bestandsmosaikk av ulike aldersklasser og omløpstider skapes og opprettholdes, - viltkorridorer er sørget for, - der det er korridorer av naturlig vegetasjon langs vassdrag eller elvefar, er disse beskyttet mot planting og hogst og utviklet til å bli verneområder ved vassdrag. (se 6.2 and 6.3 for andre normer).	<i>Dokumenterte policies og prosedyrer. Feltsinspeksjon.</i>
	10.2.3. Både beliggenheten og utformingen av plantasjer harmonerer med det øvrige landskapet i området.	<i>Planprosedyrer. Feltbesøk.</i>
10.3	Variasjon ved utforming av plantasjer er å foretrekke med sikte på å fremme økonomisk, økologisk og sosial stabilitet. Slik variasjon kan omfatte størrelse og romlig fordeling av forvaltningsenhetene innenfor landskapet, antall arter og deres genetiske sammensetning samt aldersklasser og bestandsstrukturer i plantasjen.	
	10.3.1. Forvaltningsplanleggingen inkluderer evaluering av økonomisk, økologisk og sosial stabilitet.	<i>Forvaltningsplan eller lignende dokumenter.</i>
	10.3.2. Forvaltningen fremmer variasjon i plantasjestørrelse og fordeling i landskapet.	<i>Plan for landskapsutforming. Feltinspeksjon.</i>
	10.3.3. Forvaltningen sørger for bruk av et mangfold av treslag og provenienser eller andre planter.	<i>Dokumenterte hensyn til bruk av arter som lokalbefolkningen foretrekker. Lister over arter og provenienser.</i>

	10.3.4. Forvaltningen sørger for en strukturell variasjon i plantasjene i landskapet.	<i>Dokumentert restrukturering i ensaldrede plantasjer. Evaluering av alderssammensetning. Feltinspeksjon.</i>
10.4	Valget av arter som plantes baseres på hvor tilpasset de er voksestedet og hvor hensiktsmessige de er i forhold til forvaltningsmålene. For å styrke bevaringen av det biologiske mangfoldet, må stedeegne arter foretrekkes framfor fremmede arter både ved etablering av plantasjer og ved restaurering. Fremmede arter, som bare skal brukes når de er klart bedre enn lokale arter, må overvåkes nøye for å oppdage unormal dødelighet, sykdommer eller insektutbrudd og negative økologiske effekter.	
	10.4.1. Valg av arter og genotyper til plantasjen er klart begrunnet og gjort på bakgrunn av plantasjens mål, klima, geologi og jordsmonn på stedet.	<i>Valg av arter er begrunnet.</i>
	10.4.2. Når en fremmed art har blitt foretrukket, må valget av den tydelig begrunnes. Den beste alternative hjemlige arten må være angitt, og grunnen til at den er blitt forkastet, oppgis.	<i>Skriftlige vurderinger</i>
	10.4.3. Invasive fremmede arter skal ikke plantes.	
	10.4.4 (NO 10.4.1) Utenlandske treslag får bare brukes i større skala når forsøk og/eller erfaringer har vist at de: - gir betydelig produksjons- og/eller kvalitetsgevinst sammenliknet med norske treslag - ikke har vesentlig negativ påvirkning på andre økosystem eller artsmangfoldet på landskapsnivå - ikke har stor spredningsevne. - ikke har vesentlig negative virkninger for friluftslivet	<i>Forvaltningsplan, rutiner, feltbesøk</i>
10.5	En del av det totale forvaltningsområdet skal forvaltes slik at det restaureres tilbake til naturskog. Omfang og tilpasninger må ses i forhold til størrelsen på plantasjen og regionale forhold.	
	10.5.1. I samsvar med Kriterium 6.2.5, må minst 10 % av plantasjens areal forvaltes for å styrke dets naturlige egenart og med biologisk mangfold som hovedmål.	<i>Kart. Feltinspeksjon. Beskrivelse av alle arealer som forvaltes for tilbakeføring til naturlig skog.</i>
	10.5.2. I samsvar med Kriterium 6.2.6, bør minst 5 % avplantasjens areal forvaltes slik at det endelig tilbakeføres til et naturlig skogområde.	<i>Kart. Feltinspeksjon. Beskrivelse av alle arealer som forvaltes for tilbakeføring til naturlig skog.</i>
10.6	Tiltak skal gjennomføres for å opprettholde eller forbedre jordas struktur, produksjonsevne og biologisk aktivitet. Metoder, utvinningstakt, bygging og vedlikehold av veier samt artsvalg skal ikke føre til utarming av jorda eller negative effekter på vannkvalitet, vannmengde eller betydelige forandringer i vassdrags avrenningsmønstre.	
	10.6.1. Måter å beskytte jordsmonnet på er grundig forklart i forvaltningsplaner eller lignende/tilhørende dokumenter.	<i>Forvaltningsplan eller lignende/tilhørende dokumenter.</i>
	10.6.2. Planer og prosedyrer for ny foryngelse etter hogst er laget for å forhindre naken mark i størst mulig grad og for å sikre at trær kommer opp så raskt som mulig.	<i>Dokumentert prosedyre. Feltinspeksjon.</i>

	10.6.3. Det er ingen tegn på utarming av jorda på stedet.	Feltbesøk
10.7	Tiltak skal gjennomføres for å hindre eller minimalisere utbrudd av skadedyr, sykdommer, brann og innføring av arter som lett kan spre seg. Integrert bekjemping av skadedyr skal utgjøre en vesentlig del av forvaltningsplanen, primært basert på forebyggende arbeid og biologiske kontrollmetoder framfor kjemiske bekjemping. Forvaltningen av plantasjer må anstrenge seg for å fase ut kjemiske pesticider og kunstgjødsel, også i planteskoler. Bruken av kjemikalier dekkes også i kriterium 6.6 og 6.7.	
	10.7.1. Det finnes en dokumentert, integrert strategi for bekjempelse af skadesinsekter og soppsykdommer. (se 6.6a, b og c for videre normer som gjelder for pestbekjempelse.)	Dokumenter.
	10.7.2. Behovet for bekjempelse og kontroll av brann har blitt evaluert og er dokumentert. (se 7.1f).	Dokumenter.
	10.7.3. Tiltak er gjennomført for å kontrollere eller utrydde fremmede, invasive arter.	Dokumenter. Feltinspeksjon.
	10.7.4. Det finnes en strategi for å minimere bruken av kjemiske pesticider og kunstgjødsel i plantasjer og planteskoler.	Dokumenter. Feltinspeksjon.
	10.7.5 (NO 10.7.3) Tiltak under 10.7.1 og 10.7.2 skal gjennomføres slik at eventuelle negative effekter på omkringliggende arealer, vassdrag og grunnvann unngås.	
10.8	Tilpasset virksomhetens størrelse og variasjon, skal regelmessig kontroll og oppfølging av plantasjene blant annet omfatte evaluering av økologiske og sosiale effekter både i plantasjen og i tilgrensende områder (for eksempel naturlig gjenvekst, innvirkning på vannressursene, jordas fruktbarhet samt lokal trivsel og velvære). I tillegg skal elementene som behandles i prinsipp 8, 6 og 4 inkluderes. Ingen arter må plantes i stor skala før lokal utprøving og/eller erfaring har vist at de er økologisk veltilpasset til stedet, ikke sprer seg og ikke har betydelig negativ innvirkning på andre økosystem. Spesielt bør det legges vekt på sosiale forhold ved jordervervelse for plantasjeetablering, spesielt ivaretagelse av lokale eierrettigheter, bruksretter eller adgangsrett.	
	10.8.1. Det skjer ingen storskala planting av arter som ikke har vist seg å være tilpasset stedet, etter lokal utprøving og erfaring.	Skriftlige vurderinger. Forvaltningsplaner eller tilhørende/lignende dokumenter.
	10.8.2. Plantasjer er ikke etablert på områder som huser viktige eller sårbare økosystemer, områder med rikt eller unikt biologisk mangfold, områder med planlagt vern, eller der det oppstår mulige negative effekter på viktige nedbørfelt.	Planprosedyre. Konsultasjon av biologer med lokalkunnskap.
	10.8.3. Alle nye plantasjer eller tilplantinger større enn 50 000 dekar underlegges en formell miljømessig og sosial vurdering. (Se Kriterium 4.4 for tilknyttede normer)	Vurdering av sosiale virkninger. Vurdering av miljøpåvirkninger.
	10.8.4 (NO 10.8.1) På større plantasjer skal skogeieren regelmessig evaluere eksisterende plantasjer med utgangspunkt i økonomiske, sosiale og økologiske virkninger.	Dokumentasjon, rutiner, feltkontroll, intervjuer

10.9	Plantasjer etablert i områder som er konvertert fra naturskog etter november 1994 skal normalt ikke kvalifisere for sertifisering. Imidlertid kan sertifisering tillates i tilfeller der det kan framlegges tilstrekkelige bevis for at forvalteren/eieren ikke er ansvarlig, direkte eller indirekte, for denne konverteringen.	
	10.9.1. Plantasjen er ikke etablert på areal omdisponert fra naturlig skog etter 1. november 1994. (se imidlertid 6.10 and 10.9), med mindre det foreligger bevis for at nåværende skogeier/skogforvalter ikke var direkte eller indirekte ansvarlig for omdisponeringen.	<i>Tidligere arealbruk dokumentert. Dato for planting.</i>
	10.9.2 (NO 10.9.1) Biologisk viktige områder skal ikke konverteres til plantasjer.	<i>Forvaltningsplan, dokumentasjon av biologisk viktige områder.</i>

ENGLISH: Annexes to the SA Cert Generic Standard

NORSK: Vedlegg til SA Cert Allmene Standard

Index

1. National and local forest laws and administrative requirements which apply in Norway
- 2a. Multilateral environmental agreements
- 2b. Implications of the Convention of Biological Diversity in Norway
3. CITES timber species
4. Endangered species in Norway
- 5a. FSC certification and core ILO Conventions
- 5b. ILO Conventions ratified in Norway
- 5c. ILO Code of Practice on Safety and Health in Forestry Work - Personal Protective Equipment
6. Stakeholder issues relating to standard
7. Pesticides
8. Categories of High Conservation Value Forests (Proforest toolkit)
9. Additional annexes a-e specific to Norway
  - 9a) Vedlegg til punkt 6.3.5-6.3.8, kantsoner til myr
9a) Appendix to Points 6.3.5-6.3.8, buffer zones to marshland
  - 9b) Vedlegg til punkt 6.3.8-6.3.12, kantsoner til vann og vassdrag
9b) Appendix to Points 6.3.8-6.3.12, buffer zones adjacent to lakes and waterways
  - 9c) Forklaringer til punkt 6.4, Biologisk viktige områder (BVO)
9c) Explanations to Point 6.4, Sites of Biological Importance (SBI)
  - 9d) Vedlegg: Innhold i planer og dokumentasjon
9d) Appendix: Planning contents and documentation
  - 9e) Vedlegg till Prinsipp 10
9e) Appendix to Principle 10

GLOSSARY

Annex 1. National laws and administrative requirements which apply in Norway

List of laws and regulations related to forestry, landscape and environment

Tomtefesteloven

Plantevernmiddelelova (Act on plant protection substances)

Fjellova (Act on mountains)

Skogbruksloven (the Forestry Act)

Konsesjonsloven (Act on Concessions)

Odelslova

Plan- og bygningsloven (Act on Planning and Building)

Forurensningsloven (Act relating to protection against Pollution and relating to waste)

Vassdragsloven (Act relating to river systems and groundwater [Water Resources Act])

Viltloven (Act relating to wildlife and wildlife habitats)

Friluftsløven (Act on Outdoor Recreation)

Naturvernloven (the Nature Conservation Act)

Lov om skogsvirkeavgift

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (Act relating to motor traffic on uncultivated land and in watercourses)

Lakse- og innlandsfiskloven (Act on Salmonids and fresh water fish species)

Kulturminneløven (Act on Cultural Heritage)

Jordlova (Acts relating to land)

Produktkontrollloven (Production Control Act)

Våpenloven (Act on Weapons)

Lov om kartlegging, deling og registrering av grunneiendom (Act relating to survey, sub-division and registration of real property)

Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (Act concerning the Sameting (the Sami Parliament) and other Sami legal matters)

Lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (Act relating to the right to environmental information and participation in decision-making processes relating to the environment [Environmental Information Act])

Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (Act relating to working environment, working hours and employment protection, etc. (Working Environment Act))

Lands protected under The Forestry Act:

- Areas of special environmental or recreational value – areas in which forest operation is subject to severe restrictions. Applied to approx. 170,000 ha.
- Protection forest – forestland that must be treated with special care due to their location or characteristics. Approx. 15-20% of Norway's forestland are classified as protection forest.

Lands protected under The Nature Conservation Act include:

- National parks – extensive areas free of improvements of a technical nature. Forest operations and most types of commercial or industrial activity are banned.
- Landscape protection areas – areas with distinctive landscape features in which any measures or activities which may alter the character of the landscape are banned. Forest operations are normally subject to restrictions.
- Nature reserves – distinctive areas totally protected against commercial or industrial activity and interference of any kind.
- Nature monuments – sites or small areas protected for their special natural historic value.

Annex 2a. Multilateral environmental agreements

Rio-konventionen 1992 -Skoverklæringen, FN's verdenskonferanse om miljø i Rio 1992:

CITES Convention

ILO Convention

ITTA

Convention on Biological Diversity

Strasbourg Resolution 1990 – First Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe.

Helsinki Resolution 1993 – Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe.

Lisbon Resolution 1998 - Third Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe.

Please note: Norway is working on implementation of the European Water Framework Directive.

Annex 2b. Implications of the Convention of Biological Diversity in Norway

Extracts from The 4th Norwegian National Report to CBD; April 2009.

The forest ecosystem

Woodland is the second largest land ecosystem in Norway. A part of this area is commercially unviable mountain forest, wooded bog, or other woodland in low-productivity terrain, but the majority (60 %) is commercial forest. It is assumed that two-thirds of Norwegian terrestrial species are woodland species. Forestry results in habitat changes that may lead to acute habitat loss and reduced habitat quality for many species, as well as fragmentation of their habitats. The effects can be considerable. Almost 40 % of the forest-living species on the red-list are affected by these changes.

Forest biological diversity

Biologically mature forest

A large part of the biological diversity in woodland is related to biologically mature forest. Conservation of characteristic features of biologically mature forest, such as mature trees and dead wood, is a precondition to protect forest community species. Biologically mature forest is naturally developed forest that is older than commercially mature forest. There has been a 45 % net increase in biologically mature forest from 1991-2002 due to less logging of commercially mature forest, but 18 % of the forested area considered "biologically mature" in 1991 has disappeared. In addition there are reductions from windthrow, etc. These natural losses are about equal to those from logging. The total area of biologically mature forest is now about 450,000 hectares. This forms 6 % of the commercial forest area of Norway (7.5 mill. hectares). Most biologically mature forest in Norway is located in areas of middle or low productivity. In the most productive areas today, only 1 % is comprised of biologically mature forest. The proportion of biologically mature forest in high productivity zones is very low, and one of the reasons for the large number woodland species appearing on the red-list.

Forest growing stock

SEBI2010 indicator 17 "growing stock, increment and fellings" indicates how much wood is removed in relation to growing stock. This indicator would be more accurate by adding estimates of firewood logging etc, which is not recorded by the official timber registration. An alternative indicator is to use "Degree of forest exploitation". This indicates a decline in growing stock since 1990.

Brown bear

About 150 years ago there were 4,000-5,000 brown bears (*Ursus arctos*) in Scandinavia, two thirds of them living in Norway. The density of bears was the highest in the western parts of southern Norway. Intensive hunting drove the bear population in Norway and Sweden to the brink of extinction. There are two populations of bears in Norway today. In Norway's northernmost county Finnmark, the bear is part of the Norwegian/Finnish/Russian population. In other parts of Norway bears are found mainly along the border to Sweden. This population is increasing. It is difficult to estimate the Norwegian bear population. During 2006-2007 a total of 126 bears were counted in Norway. In Sweden there are about 2,500 bears.

Lynx

The lynx (*Lynx lynx*) was almost exterminated in the 1930s, but since then has increased in numbers and distribution. Today lynx are widely distributed. In 2008 a minimum of 72-76 females reproduced, which is equivalent to a total population of 429-452 animals. The national goal is to gain 65 annual breeding females.

Wolf

The national goal within the Norwegian management zone for reproducing wolves (*Canis lupus*) is three reproducing females annually. Reproduction in Scandinavia in 2007 was limited to 19 pairs, but no breeding was documented in Norway. In the winter of 2007-2008, 166-210 wolves were recorded in Scandinavia (20-21 family groups and 17-18 territorial pairs). In Norway, 12-18 wolves were recorded during the winter of 2007-2008, comprising a single family group of 3-4 wolves, 2-4 territorial pairs, and 4-5 other individuals. In addition, one family group and 3 territorial pairs were observed in common Norwegian/Swedish territories. Breeding was recorded in three entirely Norwegian territories during the winter of 2008-2009.

Climate and pollution

Monitoring in birch and spruce forests, nationwide investigations of epiphytic lichen on trees, and pollution loads in biota, show that the biomass of mosses has increased considerably, especially in the south, due to longer growing seasons (warmer and wetter autumns). Many species of lichen on trees have increased considerably over many areas, especially the more thermophilic species such as Monk's hood lichen (*Hypogymnia physodes*) and Green starburst lichen (*Parmeliopsis ambigua*). The health status of woodland is monitored in Norway by recording crown density, crown colour, damage and mortality of 35,000 trees in two thousand quadrates nationwide. This monitoring programme started in 1986 and is the Norwegian part of the European woodland monitoring programme ICP Forests, which is a part of the UNs convention on long-distance trans-boundary air pollutants. Additionally reports of woodland damage are registered in the web database "Skogskader" (forest damages) on internet. The average crown densities for Norway spruce (*Picea abies*) and Scots pine (*Pinus sylvestris*) in Norway have declined over the past four years, and for birch (*Betula*) over the last three years. Compared with other European countries, the crown density in Norway remains high, except in central and eastern Norway where the crown density is lower than the European average. This has probably been caused by climatic change. The health condition of trees, ascertained by crown density, discolouration and mortality, is affected largely by direct climatic conditions such as drought, frost and wind; or indirectly by the climate affecting the incidence of fungal diseases and insect attacks. Long-range air pollutants can add to this, or be cumulative with climatic change effects.

Annex 3. CITES timber species

The species covered by the Convention on International Trade in Endangered Species (CITES) are listed in three Appendices, according to the degree of protection they need.

Appendix I includes species threatened with extinction. Trade in specimens of these species is permitted only in exceptional circumstances.

Appendix II includes species not necessarily threatened with extinction, but in which trade must be controlled in order to avoid utilization incompatible with their survival.

Appendix III contains species that are protected in at least one country, which has asked other CITES Parties for assistance in controlling the trade. Changes to Appendix III follow a distinct procedure from changes to Appendices I and II, as each Party's is entitled to make unilateral amendments to it.

Please check the 'How CITES Works' section on the CITES website for more details (www.cites.org)

Convention on International Trade in Endangered Species (CITES)

Updated from the CITES website 10th August 2010 (www.cites.org)

<i>Latin name</i>	<i>Common/Trade name (Distribution)</i>
Appendix I:	
<i>Abies guatemalensis</i>	Guatemalan fir (Central America)
<i>Araucaria araucana</i>	Monkey-puzzle tree (Chile and Argentina)
<i>Dalbergia nigra</i>	Brazilian Rosewood (Brazil)
<i>Fitzroya cupressoides</i>	Alerce (Costa Rica, Panama, Columbia)
<i>Pilgerodendron uviferum</i>	Parlatore's Podocarp (Argentina and Chile)
<i>Podocarpus parlatorei</i>	(Argentina, Bolivia, Peru)
Appendix II:	
<i>Aquilaria spp.4</i>	Agarwood (Asia, all species)
<i>Aniba roseodora</i>	12
<i>Bulnesia sarmientoi</i>	Vera, palo santo, ibiocaí
<i>Caesalpinia echinata</i>	10 Brazilwood, Pau-Brasil, Pau de Pernambuco and Ibirapitanga
<i>Caryocar costaricense</i>	4 Ajillo (Colombia, Costa Rica, Panama)
<i>Gonystylus spp. 4</i>	Ramin (Asia, all species)
<i>Guaiacum spp.</i>	Lignum-vitae/Tree of life (Central America, Caribbean)
<i>Gyrinops spp. 4</i>	Agarwood (Asia, all species)
<i>Oreomunnea pterocarpa</i>	4 Gavilán (Costa Rica, Mexico, Panama)
<i>Pericopsis elata</i>	5 Afrormosia (Central and West Africa logs)
<i>Platymiscium pleiostachyum</i>	4 Quira macawood (Central America)
<i>Prunus africana</i>	4 African cherry (Africa and Madagascar)
<i>Pterocarpus santalinus</i>	7 Red Sandalwood (India)
<i>Swietenia humilis</i>	4 Honduras Mahogany (Central America)
<i>Swietenia macrophylla</i>	6 Big-leaf Mahogany (Neotropics)
<i>Swietenia mahagoni</i>	5 Caribbean mahogany (USA, West Indies, Central America)
<i>Taxus: chinensis</i>	2 Chinese Yew (Asia)
<i>T. cuspidate</i>	2 Japanese Yew (Asia)
<i>T. fuana</i>	2 Tibetan Yew (Asia)
<i>T. sumatrana</i>	2 Sumatran Yew (Asia)
<i>T. wallichiana</i>	2 Himalayan Yew (Asia)
Appendix 3:	
<i>Cedrela odorata</i>	5 Cigarbox cedar (Colombia, Guatemala, Peru)
<i>Dalbergia retusa</i>	5 Cocobolo (Guatemala)
<i>Dalbergia stevensonii</i>	5 (Guatemala)
<i>Dipteryx panamensis</i>	Almendro (Costa Rica, Nicaragua)
<i>Magnolia liliifera var. Obovata</i>	1 Safan, Champak (Nepal)
<i>Podocarpus nerifolius</i>	1 Yellow Wood (Nepal)
<i>Tetracentron sinense</i>	1 Tetracentrons (Nepal)

What is controlled?

1 All parts and derivatives except:

- a) seeds, spores and pollen (including pollinia);
- b) seedling or tissue cultures obtained in vitro, in solid or liquid media, transported in sterile containers; and
- c) cut flowers of artificially propagated plants
- d) fruits and parts and derivatives thereof of artificially propagated plants of Vanilla

2 All parts and derivatives except:

- a) seeds and pollen; and
- b) finished products packaged and ready for retail

4 All parts and derivatives except:

- a) seeds (including seedpods of Orchidaceae.) spores and pollen (including pollenia). Exemption does not apply to seeds from Cactaceae spp. Exported from Mexico or seeds of *Beccariophoenix madagascarensis* and *Neodypsis decaryi*.
- b) seedling or tissue cultures obtained in vitro, in solid or liquid media, transported in sterile containers;
- c) cut flowers of artificially propagated plants;
- d) fruits, and parts and derivatives thereof of naturalised or artificially propagated plants of the genus Orchidaceae and of the family Cactaceae
- e) stems, flowers and parts and derivatives thereof, of naturalised or artificially propagated plants of the genus Opuntia and Selenicereus

5 Logs, sawn wood and veneer sheets

6 Logs, sawn wood, veneer sheets and plywood

7 Logs, wood chips, powder and extracts

9 All parts and derivatives except those bearing a label

10 Logs, sawn wood, veneer sheets including unfinished wood articles used for the fabrication of bows for stringed musical instruments

11 Logs, sawn wood, veneer sheets, plywood, powder and extracts

12 Logs, sawn wood, veneer sheets, plywood and essential oil (excluding finished products packaged and ready for retail trade.

Soil Association Woodmark supports the inclusion of the following species in Appendix II; all are known to be in international trade and to be suffering or having already suffered substantial decline:

<i>Berchemia zeyheri</i> Pink Ivorywood
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> Port Orford cedar
<i>Dalbergia cearensis</i> Kingwood
<i>Dalbergia frutescens</i> Tulipwood
<i>Dalbergia latifolia</i> Indian Rosewood, Sonokeling
<i>Dalbergia melanoxylon</i> African Blackwood
<i>Diospyros celebica</i> Macassar Ebony
<i>Diospyros crassiflora</i> African Ebony
<i>Diospyros ebenum</i> Sri Lankan Ebony
<i>Diospyros muni</i> Thai Ebony
<i>Diospyros philippinensis</i> Philippine Ebony
<i>Entandrophragma</i> spp. Utile, Sapele, African Mahogany (all 11 spp.)
<i>Khaya</i> African Mahogany (all 7 spp.)

Annex 4. Endangered species in Norway

The IUCN Red List of Threatened Species™ is widely recognized as the most comprehensive, objective global approach for evaluating the conservation status of plant and animal species. The following link can be used to obtain up-to-date information on the conservation status of species in Norway: www.iucnredlist.org/. Also, the The Norwegian central species database “Artsdatabanken” contains links and information on all endangered species in Norway www.artsdatabanken.no

Annex 5a. FSC certification and core ILO Conventions

Following the FSC policy document “FSC certification and the ILO Conventions” (**FSC-POL-30-401**: 2002), compliance with all ILO Conventions relevant for forestry is a requirement for FSC forest management certification. Conventions 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138, and 182 are Core Standards covered by the 1998 ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its follow-up.

1. Forest managers are legally obliged to comply with all ILO conventions that are ratified in the country of operation (see Annex 5b).
2. Forest managers are expected to comply with the eight core (fundamental) ILO conventions in all ILO member countries, by virtue of their country’s ILO membership, even if not all the conventions have been ratified (those with a ‘*’ in the list below)
3. FSC’s policy for voluntary certification expects managers to comply with all conventions that have an impact on forestry operations and practices, in all countries (including countries which are not ILO-members, and have not ratified the conventions).

List of ILO Conventions that have an impact on forestry operations and practices:

29* Forced Labour Convention, 1930

87* Freedom of association and protection of the right to organize conventions, 1948.

97 Migration for employment (revised) convention, 1949.

98* Right to organize and collective bargaining convention, 1949.

100* Equal remuneration convention, 1951.

105* Abolition of forced labour convention, 1957.

111* Discrimination (occupation and employment) convention, 1958.

131 Minimum Wage fixing convention, 1970.

138* Minimum age convention, 1973.

141 Rural workers organizations convention, 1975.

142 Human Resources Development Convention, 1975

143 Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention, 1975

155 Occupational Safety and Health Convention, 1981

169 Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989

182* Worst Forms of Child Labour Convention, 1999

ILO Code of Practice on Safety and Health in Forestry Work.

Recommendation 135 Minimum Wage Fixing Recommendation, 1970

Annex 5b. ILO Conventions ratified in Norway

Forest managers are legally obliged to comply with all ILO Conventions which have been ratified in the country of operation. The following ILO Conventions have been ratified in Norway:

Convention
C2 Unemployment Convention, 1919
C8 Unemployment Indemnity (Shipwreck) Convention, 1920
C11 Right of Association (Agriculture) Convention, 1921
C12 Workmen's Compensation (Agriculture) Convention, 1921
C13 White Lead (Painting) Convention, 1921
C14 Weekly Rest (Industry) Convention, 1921
C16 Medical Examination of Young Persons (Sea) Convention, 1921
C18 Workmen's Compensation (Occupational Diseases) Convention, 1925
C19 Equality of Treatment (Accident Compensation) Convention, 1925
C21 Inspection of Emigrants Convention, 1926
C22 Seamen's Articles of Agreement Convention, 1926
C24 Sickness Insurance (Industry) Convention, 1927
C25 Sickness Insurance (Agriculture) Convention, 1927
C26 Minimum Wage-Fixing Machinery Convention, 1928
C27 Marking of Weight (Packages Transported by Vessels) Convention, 1929
C29 Forced Labour Convention, 1930
C30 Hours of Work (Commerce and Offices) Convention, 1930
C42 Workmen's Compensation (Occupational Diseases) Convention (Revised), 1934
C43 Sheet-Glass Works Convention, 1934
C47 Forty-Hour Week Convention, 1935
C49 Reduction of Hours of Work (Glass-Bottle Works) Convention, 1935
C50 Recruiting of Indigenous Workers Convention, 1936
C53 Officers' Competency Certificates Convention, 1936
C56 Sickness Insurance (Sea) Convention, 1936
C68 Food and Catering (Ships' Crews) Convention, 1946
C69 Certification of Ships' Cooks Convention 1946
C71 Seafarers' Pensions Convention, 1946
C73 Medical Examination (Seafarers) Convention, 1946
C80 Final Articles Revision Convention, 1946
C81 Labour Inspection Convention, 1947 (and its Protocol)
C87 Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948
C88 Employment Service Convention, 1948
C90 Night Work of Young Persons (Industry) Convention (Revised), 1948
C91 Paid Vacations (Seafarers) Convention (Revised), 1949
C92 Accommodation of Crews Convention (Revised), 1949
C94 Labour Clauses (Public Contracts) Convention, 1949
C95 Protection of Wages Convention, 1949
C97 Migration for Employment Convention (Revised), 1949
C98 Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949
C100 Equal Remuneration Convention, 1951
C102 Social Security (Minimum Standards) Convention, 1952
C105 Abolition of Forced Labour Convention, 1957
C108 Seafarers' Identity Documents Convention, 1958
C111 Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958
C113 Medical Examination (Fishermen) Convention, 1959
C115 Radiation Protection Convention, 1960
C116 Final Articles Revision Convention, 1961
C118 Equality of Treatment (Social Security) Convention, 1962
C119 Guarding of Machinery Convention, 1963
C120 Hygiene (Commerce and Offices) Convention, 1964
C122 Employment Policy Convention, 1964
C126 Accommodation of Crews (Fishermen) Convention, 1966
C128 Invalidity, Old-Age and Survivors' Benefits Convention, 1967
C129 Labour Inspection (Agriculture) Convention, 1969
C130 Medical Care and Sickness Benefits Convention, 1969
C132 Holidays with Pay Convention (Revised), 1970

<u>C133 Accommodation of Crews (Supplementary Provisions) Convention, 1970</u>
<u>C134 Prevention of Accidents (Seafarers) Convention, 1970</u>
<u>C135 Workers' Representatives Convention, 1971</u>
<u>C137 Dock Work Convention, 1973</u>
<u>C138 Minimum Age Convention, 1973</u>
<u>C139 Occupational Cancer Convention, 1974</u>
<u>C141 Rural Workers' Organisations Convention, 1975</u>
<u>C142 Human Resources Development Convention, 1975</u>
<u>C143 Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention, 1975</u>
<u>C144 Tripartite Consultation (International Labour Standards) Convention, 1976</u>
<u>C145 Continuity of Employment (Seafarers) Convention, 1976</u>
<u>C147 Merchant Shipping (Minimum Standards) Convention, 1976 (and its Protocol)</u>
<u>C148 Working Environment (Air Pollution, Noise and Vibration) Convention, 1977</u>
<u>C149 Nursing Personnel Convention, 1977</u>
<u>C150 Labour Administration Convention, 1978</u>
<u>C151 Labour Relations (Public Service) Convention, 1978</u>
<u>C152 Occupational Safety and Health (Dock Work) Convention, 1979</u>
<u>C154 Collective Bargaining Convention, 1981</u>
<u>C155 Occupational Safety and Health Convention, 1981</u>
<u>C156 Workers with Family Responsibilities Convention, 1981</u>
<u>C159 Vocational Rehabilitation and Employment (Disabled Persons) Convention, 1983</u>
<u>C160 Labour Statistics Convention, 1985</u>
<u>C162 Asbestos Convention, 1986</u>
<u>C163 Seafarers' Welfare Convention, 1987</u>
<u>C164 Health Protection and Medical Care (Seafarers) Convention, 1987</u>
<u>C167 Safety and Health in Construction Convention, 1988</u>
<u>C168 Employment Promotion and Protection against Unemployment Convention, 1988</u>
<u>C169 Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989</u>
<u>C170 Chemicals Convention, 1990</u>
<u>C176 Safety and Health in Mines Convention, 1995</u>
<u>C178 Labour Inspection (Seafarers) Convention, 1996</u>
<u>C179 Recruitment and Placement of Seafarers Convention, 1996</u>
<u>C180 Seafarers' Hours of Work and the Manning of Ships Convention, 1996</u>
<u>C182 Worst Forms of Child Labour Convention, 1999</u>
<u>MLC Maritime Labour Convention, 2006</u>
<u>P81 Protocol of 1995 to the Labour Inspection Convention, 1947</u>
<u>P147 Protocol of 1996 to the Merchant Shipping (Minimum Standards) Convention, 1976</u>
<u>(See http://www.ilo.org/ilolex/english/index.htm for information)</u>

Annex 5c. ILO Code of Practice on Safety and Health in Forestry Work - Personal Protective Equipment (PPE: 1998)

Table 1. Personal protective equipment (PPE) appropriate for forestry operations

Parts of the body to be protected:	Feet	Legs	Trunk, arms, legs	Hands	Head	Eyes	Eyes/face	Hearing
PPE normally appropriate:	Safety boots or shoes ¹	Safety trousers ²	Close-fitting clothing	Gloves	Safety helmet	Goggles	Visor (mesh)	Ear muffs ³
Operation								
<i>Planting</i> ⁴								
Manual	✓			✓ ⁵				
Mechanized	✓		✓					✓ ⁶
<i>Weeding/cleaning</i>								
Smooth-edged tools	✓			✓		✓		
Handsaw	✓			✓				
Chain-saw	✓ ⁷	✓	✓	✓ ⁸	✓	✓	✓	✓
Brush saw								
- with metal blade	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
- with nylon filament	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Rotating knife/flail	✓		✓	✓				✓ ⁶
<i>Pesticide application</i>								
	To comply with those specified for the particular substance and application technique							
<i>Pruning</i> [*]								
Hand tools	✓ ⁹			✓	✓ ¹⁰	✓		
<i>Felling</i> ¹¹								
Hand tools	✓		✓	✓ ¹²	✓			
Chain-saw	✓ ⁷	✓	✓	✓ ⁸	✓		✓	✓
Mechanized	✓		✓		✓			✓
<i>Debarking</i>								
Manual	✓			✓				
Mechanized	✓		✓	✓		✓		✓ ⁶
<i>Splitting</i>								
Manual	✓			✓		✓		
Mechanized	✓		✓	✓		✓		✓
<i>Extraction</i>								
Manual	✓			✓	✓ ¹³			
Chute	✓			✓	✓ ¹³			
Animal	✓			✓	✓ ¹³			
Mechanized								
- skidder	✓		✓	✓ ¹⁴	✓			✓ ⁶
- forewarder	✓		✓	✓	✓			✓ ⁶
- cable crane	✓		✓	✓ ¹⁴	✓			✓ ⁶
- helicopter	✓		✓ ¹⁵	✓ ¹⁴	✓ ¹⁶	✓		✓
<i>Stacking/loading</i>								
	✓		✓	✓	✓			✓ ⁶
<i>Chipping</i>								
	✓		✓	✓	✓		✓	✓ ⁶
<i>Tree climbing</i> ¹⁷								
Using a chain-saw	✓ ⁷	✓	✓	✓ ⁸	✓ ¹⁸	✓		✓
Not using a chain-saw	✓				✓			

Notes: * If pruning involves tree climbing above 3 m, a fall restricting device should be used. ¹With integrated steel toe for medium or heavy loads. ²Safety trousers incorporating clogging material, in hot climates/weather chain-saw leggings or chaps may be used. Safety trousers and chap contain fibres that are inflammable and melt, and should

Table 1. Personal protective equipment (PPE) appropriate for forestry operations (cont.)

not be worn during fire-fighting. ³Ear plugs and ear valves not generally suitable for forestry because of risk of infection. ⁴For planting of chemically treated plants and for dipping of plants in chemicals see relevant section of Chapter 13. ⁵When planting spiny seedlings or chemically treated plants. ⁶When noise level at work position exceeds 85dB(A). ⁷Chain-saw boots with protective guarding at front vamp and instep. ⁸Cut-resistant material incorporated in the back of the left hand. ⁹When falling branches are likely to cause injury. ¹⁰When pruning to a height exceeding 2.5 m. ¹¹Felling includes debarking and crosscutting. ¹²When using a handsaw. ¹³When extracting near unstable trees or branchwood. ¹⁴Only if manipulating logs; gloves with heavy-duty palm if

handling wire choker rope or tether line. ¹⁵Highly visible colours. ¹⁶With chin strap. ¹⁷For required tree-climbing equipment see Chapter 15 of this code. ¹⁸Climbing helmets are preferable: if they are not available, safety helmets with chin straps may be used.

Annex 6. Stakeholder issues relating to standard

In February 2008 the Soil Association Woodmark Generic Standard and Checklist was cross-checked with the draft Norwegian FSC standard and modified accordingly. Consultation was then carried out on the adapted standard with members of the Norwegian FSC working group. No negative comments were received concerning the contents of the adapted standard. The standard remains open for comment and is publicly available via the Soil Association Woodmark website www.soilassociation.org/woodmark.

Annex 7. Pesticides

FSC – Definitions and interpretations

FSC has adopted the following definitions of the terms ‘pest’ and ‘pesticide’, approved by the FSC Board of Directors in December 2005:

Pest: Organisms, which are harmful or perceived as harmful and as prejudicing the achievement of management goals or the desired yields or profits. Some pests, especially introduced exotics, may also pose serious ecological threats, and suppression may be recommended. They include animal pests, plant weeds, pathogenic fungi and other micro-organisms.

Pesticide: (including fungicide and herbicide) Any substance or preparation prepared or used in protecting plants or wood or other plant products from pests; in controlling pests or in rendering such pests harmless. (This definition includes insecticides, rodenticides, acaricides, molluscicides, larvaecides, fungicides and herbicides).

Chemicals listed on the next page are classed as “highly hazardous” and should not be used. The list is based **Annex 1 and 2 from FSC Guidance Document (FSC-GUI-001: May 2007) on Implementation of the FSC Pesticides Policy (FSC-POL-30-601: December 2005). Chemicals within Class IA of WHO’s Extremely hazardous technical grade active ingredients in pesticides are indicated with a ‘**’ and those within Class IB are indicated with ‘***’.**

The FSC board committee may approve temporary exceptions. Revised lists will be published and circulated when necessary. See www.fsc.org – for chemicals policy updates.

Name of chemical

2-(2,4-DP), dma salt (= dichlorprop, dma salt)
2,4,5-T
2,4-D, 2-ethylhexyl ester
3-Chloro-1,2-propanediol**
Acrolein**
Aldicarb*
Aldrin
Allyl alcohol **
Alpha-cypermethrin
Aluminium phosphide
Amitrole
Atrazine
Azinphos-ethyl**
Azinphos-methyl**
Benomyl
Blasticidin-S**
Brodifacoum*
Bromadiolone*
Bromethalin*
Butocarboxim**
Butoxycarboxim**
Cadusafos**
Calcium arsenate**
Calcium cyanide*
Captafol*
Carbaryl
Carbofuran*
Carbosulfan
Chlordane
Chlorethoxyfos*
Chlorfenvinphos**
Chlormephos
Chlorophacinone*
Chlorothalonil
Chlorpyrifos
Coumaphos**
Coumatetralyl**
Cyfluthrin

Cypermethrin
DDT
Deltamethrin
Demeton-S-methyl
Diazinon**
Dicamba, dma salt
Dichlorvos**
Dicofol
Dicrotophos**
Dieldrin
Dienochlor
Difenacoum*
Difethialone*
Diflubenzuron
Dimethoate
Dinoterb **
Diphacinone*
Diquat dibromide
Disulfoton*
Diuron
DNOC **
Edifenphos**
Endosulfan
Endrin
EPN *
Epoxiconazole
Esfenvalerate
Ethiofencarb **
Ethion
Ethoprophos *
Famphur **
Fenamiphos **
Fenitrothion
Fipronil
Flocoumafen *
Fluazifop-butyl
Flucythrinate **
Flufenoxuron
Fluoroacetamide **
Formetanate **
Furathiocarb **
Gamma-HCH, lindane
Heptachlor
Heptenophos **
Hexachlorobenzene *
Hexazinone
Hydramethylnon
Isoxaben
Isoxathion **
Lamba-cyhalothrin
Lead arsenate **
Mancozeb
Mecarbam **
Mercuric chloride *
Mercuric oxide **
Metam sodium
Metasystox
Methamidophos **
Methidathion **
Methiocarb **
Methomyl **

Methoxychlor
Methylarsonic acid (monosodium methanearsenate, MSMA)
Methylbromide
Mevinphos*
Mirex
Monocrotophos **
Naled
Nicotine **
Omethoate **
Oryzalin
Oxamyl **
Oxydemeton-methyl **
Oxyfluorfen
Paraquat
Parathion *
Parathion-methyl
Paris green **
Pendimethalin
Pentachlorophenol **
Permethrin
Phenylmercury acetate *
Phorate *
Phosphamidon *
Propaquizafop
Propetamphos
Propyzamide
Quintozene
Simazine
Sodium arsenite **
Sodium cyanide **
Sodium fluoroacetate *
Sodium fluoroacetate, 1080
Strychnine **
Sulfluramid
Sulfotep *
Tebufenozide
Tebupirimfos *
Tefluthrin **
Terbufos *
Terbumeton
Terbutylazine
Terbutryn
Thallium sulfate
Thiodicarb
Thiofanox
Thiometon
Toxaphene (Camphechlor)
Triadimenol
Triazophos
Trifluralin
Vamidothion
Warfarin
Zeta-cypermethrin
Zinc phosphide

Annex 8. Categories of High Conservation Value Forests (HCVF: Proforest toolkit)

A High Conservation Value area is the area of natural habitat required to maintain or enhance a High Conservation Value. A HCV area may be part of a larger habitat, for example a riparian zone protecting a stream that is the sole supply of drinking water to a community or a patch of a rare limestone-loving forest within a larger forest area. Elsewhere, the HCV area may be the whole of a habitat, for example a large forest management unit, when that forest contains several threatened or endangered species that range throughout the forest. Any habitat type – boreal, temperate or tropical, natural or modified by humans, can potentially be designated an HCV area, because HCV designation relies solely on the presence of High Conservation Values within the habitat. The Proforest Toolkit proposes the following categories: (see www.hcvnetwork.org for further information).

HCVF 1. Areas containing globally, regionally or nationally significant concentrations of biodiversity values (e.g. endemism, endangered species, refugia).

For example, the presence of several globally threatened bird species within a Kenyan montane forest.

HCVF 2. Globally, regionally or nationally significant large landscape-level areas where viable populations of most if not all naturally occurring species exist in natural patterns of distribution and abundance.

For example, a large tract of Mesoamerican flooded grasslands and gallery forests with healthy populations of Hyacinth Macaw, Jaguar, Maned Wolf, and Giant Otter, as well as most smaller species.

HCVF 3. Areas that are in or contain rare, threatened or endangered ecosystems.

For example, patches of a regionally rare type of freshwater swamp in an Australian coastal district.

HCVF 4. Areas that provide basic ecosystem services in critical situations (e.g. watershed protection, erosion control).

For example, forest on steep slopes with avalanche risk above a town in the European Alps.

HCVF 5. Areas fundamental to meeting basic needs of local communities (e.g. subsistence, health).

For example, key hunting or foraging areas for communities living at subsistence level in a Cambodian lowland forest mosaic.

HCVF 6. Areas critical to local communities' traditional cultural identity (areas of cultural, ecological, economic or religious significance identified in cooperation with such local communities).

For example, sacred burial grounds within a forest management area in Canada.

Annex 9: Additional Annexes a-e specific to Norway (from draft Norwegian standard)

Vedlegg 9 (fra norsk utkast til standard)

9a) Vedlegg til punkt 6.3.5-6.3.8, kantsoner til myr

Kantsonenes bredde: De økologiske forhold indikeres av vegetasjonstypene. Det er viktig å skape stabile kantsoner. Bredden må tilpasses forholdene på stedet og kan variere innen en og samme kantsoner. Bare unntaksvis vil det være behov for kantsoner med bredde på mer enn én trehøyde. Enkle trekker som kantsoner har knapt noen økologisk funksjon. Mot myrer skal vegetasjonstypene og terrengform være retningsgivende for kantsonenes bredde. Med utgangspunkt i en kantsonerbredde på 10-15 m bør en justere for følgende: Edellaub-, høgstaude-, storbregne- og sumpskog – vesentlig bredere (25-30 meter). Bratt terreng mot myr - smalere kantsoner. Tørr vegetasjon og tørt terreng mot myr - smalere kantsoner. Énsjiktet furuskog - smalere kantsoner. Tett sjiktet lauvskog mot myr - smalere kantsoner. Énsjiktet granskog - svært smal kantsoner. Mindre myrer - ned mot 5 meter.

Forklaringer: Med en kantsones økologiske funksjoner menes: Skape stabile korridorer med eldre skog i landskapet. Være leveområde for arter som krever stabile miljø. Funksjonelt miljø med innslag av gamle trær og død ved. Kantsoner mot myr- eller sumpskog er et estetisk element i skoglandskapet. Med myr- og sumpskog menes skog på torvmark eller sumpjord der vegetasjonen er dominert av fuktkrevende arter og innslag av myrplanter.

9a) Appendix to Points 6.3.5-6.3.8, buffer zones to marshland

Breadth of buffer zone: Ecological conditions are indicated by the types of vegetation. It is important that stable buffer zones are created, and their breadth should be adapted to local conditions and may vary within a particular buffer zone. Exceptional circumstances may dictate that buffer zones broader than tree height are required. Buffer zones consisting of single rows of trees have a marginal ecological function. Vegetation types and terrain forms adjacent to marshland should provide a guideline for the extent of the buffer zone's breadth. Taking a breadth of 10-15 m as a point of departure, adjustments should be made for the following: Broadleaved deciduous, tall perennial or fern and swamp forests – should be significantly wider (25-30 metres). Steep terrain adjacent to marshland – a narrower buffer zone. Dry vegetation and soil adjacent to marshland - a narrower buffer zone. Single-strata pine forest - a narrower buffer zone. Dense, stratified deciduous forest adjacent to marshland - a narrower buffer zone. Single-strata spruce forests – a substantially narrow buffer zone. Smaller marshes – down to 5 metres.

Explanations: A buffer zone's ecological functions include: The creation of stable corridors with mature forests in the landscape. The provision of a habitat for species requiring a stable environment. The establishment of a functional environment with a content of older trees and dead wood. Buffer zones to marsh and swamp forests provide an aesthetic element to the landscape. Marsh and swamp forests include forests on peatland and swamps where vegetation is dominated by hydrophilic species and marshland plants.

9b) Vedlegg til punkt 6.3.8-6.3.12, kantsoner til vann og vassdrag

Kantsoneenes bredde: De økologiske forhold i og langs et vassdrag indikeres av vegetasjonstypene. Det er viktig å skape stabile kantsoner. Bredden må tilpasses forholdene på stedet og kan variere innen én og samme kantsone. Bare unntaksvis vil det være behov for kantsoner med bredde på mer enn en trehøyde. Langs elver og bekker bredere enn to meter skal vegetasjonstypene og terrengformen være retningssigevende for kantsoneenes bredde. Med utgangspunkt i en kantsonebredde på 10-15 meter bør en justere for følgende: Edellauv-, høgstaude-, storbregne- og sumpskog – vesentlig bredere (25-30 meter). Sumpskog mot vassdraget - bredere kantsone. Bratt terreng opp på begge sider av vassdraget - smalere kantsone. Tørr vegetasjon og tørt terreng mot vassdraget - smalere kantsone. Énsjiktet furuskog - smalere kantsone. Tett sjiktet lauvskog mot vassdraget - smalere kantsone. Énsjiktet granskog - svært smal kantsone. Smalere bekker enn 2 meter - ned mot 5 meter.

Forklaringer: Med en kantsones økologiske funksjoner menes: Skape stabile korridorer med eldre skog i landskapet. Være leveområde for mange arter. Gi stabile lys-, skygge og temperaturforhold for arter som lever i bekker, elve- og vannkanter. Tilføre næring i vannet i form av strø og smådyr. Gi skjulmuligheter for arter som lever i bekker, elver og vannkanter. Kunne filtrere næringssig fra hogsten. Kantsoner mot vann og vassdrag er et estetisk element i skoglandskapet.

9b) Appendix to Points 6.3.8-6.3.12, buffer zones adjacent to lakes and waterways

Breadth of buffer zone: Ecological conditions within and adjacent to a waterway are indicated by the types of vegetation. It is important that stable buffer zones are created, and their breadth should be adapted to local conditions and may vary within a particular buffer zone. Exceptional circumstances may dictate that buffer zones broader than tree height are required. Vegetation types and terrain forms alongside rivers and streams wider than two metres should provide a guideline for the buffer zone's breadth. Taking a breadth of 10-15 m as a point of departure, adjustments should be made for the following: Broadleaved deciduous, tall perennial or fern and swamp forests – should be significantly wider (25-30 metres). Swamp forest adjacent to a waterway – a broader buffer zone. Steep terrain on both sides of the waterway - a narrower buffer zone. Dry vegetation and terrain adjacent to a waterway - a narrower buffer zone. Single-strata pine forest - a narrower buffer zone. Dense, stratified deciduous forest adjacent to a waterway - a narrower buffer zone. Single-strata spruce forest - a substantially narrow buffer zone. Streams less than 2 metres in breadth - down to 5 metres.

Explanations: A buffer zone's ecological functions include: The creation of stable corridors with mature forests in the landscape. The provision of a habitat for several species. The provision of stable lighting, shade and temperature conditions for species living alongside streams, rivers and waterways. The provision of nutrients in water in the form of litter and small fauna. The provision of opportunities for concealment for species living in streams, rivers and alongside waterways. The provision of nutrient seepage following harvest. Buffer zones to lakes and waterways provide an aesthetic element to the forest landscape.

9c) Forklaringer til punkt 6.4, Biologisk viktige områder (BVO)

Nøkkelbiotop: Nøkkelbiotop er betegnelse på arealer registrert, valgt ut og forvaltet som del av areal satt av som biologisk viktige områder i henhold til Miljøregistrering i Skog (se egen instruks utarbeidet av NIJOS 2001 og hovedrapport fra prosjekt Miljøregistrering i Skog) og Siste Sjanse-metoden (se Siste Sjanse - rapport 2002-11).

Gammel skog / gammel naturskog: Gammel skog er hogstklasse 4 og 5. Skog som skal settes av som biologisk viktig område, skal ha kvaliteter som gjør at skogområdet på sikt kan bli nøkkelbiotop (restaurering). Slik skog kjennetegnes vanligvis av aldersvariasjon og sjikning. Gammel naturskog har en dynamikk som vurderes å være dominert av naturlige forstyrrelser og i liten grad av menneskelig påvirkning. Dette gjenspeiles i skogens sammensetning, variasjon og struktur.

Kalkskog, også yngre kalkskog, der den forvaltes planmessig for å ta vare på artsmangfold: Kalkskog eller kalklågurtskog er en egen vegetasjonstype. Der det er satt i verk restaurering i yngre skog for å ta vare på artsmangfold kan arealet regnes som biologisk viktig område.

Sumpskog / myrskog: Med myr- og sumpskog menes skog på torvmark eller sumpjord der vegetasjonen er dominert av fuktrevende arter og innslag av myrplanter. Myrskog er i hovedsak vegetasjonstypen furumyrskog. Sumpskog er i hovedsak vegetasjonstypene gran- og bjørkesumpskog og lauv- og viersumpskog. Myr- og sumpskog opptrer ofte i mosaikk med myr og/eller fastmark som gradvise overganger. Myr- og sumpskog kan deles i produktiv skog, med produksjonsevne større enn 0,1 kubikkmeter pr. dekar og år, og i trebevokst impediment med tetthet ned til 6 trær pr. dekar som kan bli 5 meter høye.

Edellauvskog: Edellauvskog er skog som domineres av varmekjære lauvtrær som alm, ask, bøk, eik, lind, spisslønn og svartor.

Hagemarkskog: Eldre skog i kulturlandskap som kan henføres til hogstklasse 4 og 5 (minimum 6 trær pr. dekar) kan regnes som biologisk viktig område.

Kystgranskog / kystfurskog: Kystgranskog finnes i raviner og på fuktige steder i kyststrøk i Trøndelag og på Helgeland. Kjennetegnes også av lav og moser i "trøndelagselementet". Flere av artene er i kategoriene truet på rødlisten. Kystfurskog i forskjellige utforminger som er sjeldne i Norge og internasjonalt. Hovedutbredelse er fra Rogaland til Møre og Romsdal. Viktige utforminger er purpurlyng-furskog, lågurt-furskog med eføy og kristtorn, furu-hasselskog med velutviklet lavflora og såkalt "mineralrik furskog" i Møre og Romsdal.

Brannpåvirket skog: Brent skog i hogstklasse 3, 4 og 5 kan regnes med så lenge det er innslag av stående døde trær.

Kantsoner med intakt økologisk funksjon: Skog i kantsoner i hogstklasse 4 og 5 med minimum gjennomsnittlig bredde i samsvar med regler i kravpunktet kantsoner og intakt økologisk funksjon regnes som biologisk viktig område.

Tresatt impediment innenfor eller inntil biologisk viktige områder: Med tresatt impediment menes eldre skog med mindre produksjon enn 0,1 kubikkmeter pr. dekar og år, men med minimum 6 trær pr. dekar som er minimum 5 meter høye. Tresatt impediment kan være fastmark eller myr- og sumpskog. Mest aktuelle eksempler er kalkskog, rasmarker med edellauvskog, myrskog og sumpskog.

9c) Explanations to Point 6.4, Sites of Biological Importance (SBI)

Key habitats: Key habitat is the designation accorded to areas that are registered, selected and managed as a portion of land set aside as a site of biological importance in accordance with the Environmental Inventory in Forests (see separate instructions prepared by NIJOS 2001 and the main report from the Environmental Inventory in Forests project) and the Siste Sjanse Method (see Siste Sjanse - 2002-11 report).

Mature forests /ancient woodland: Mature forests belong to development classes 4 and 5, and are to be set aside as sites of biological importance, and have qualities that may promote the forest as key habitat (restoration) over time. Such forests are usually characterised by age variation and stratification. Ancient woodland possesses a dynamic that is dominated by natural disturbances and human influence, to a lesser extent. This is represented by the forest's composition, variation and structure.

Limestone forests, younger limestone forests, are those that are systematically managed in order to preserve biodiversity: Limestone forests or calcareous low-herb forests are a separate type of vegetation. In the event that restoration of younger forests has been implemented for the preservation of biodiversity, this area is regarded as a site of biological importance.

Swamp forests / marsh forests: Swamp and marsh forests are those on peat and swampland whose vegetation is dominated by hydrophilic species and elements of marsh plants. Marsh forests are primarily characterised by pine grove types of vegetation. Swamp forest is mainly distinguished by spruce, birch, deciduous and willow groves. Marsh and swamp forest often occur in a mosaic with marshland and/or firm ground with gradual transitions between these. Marsh and swamp forests may be divided into productive forests with a production capacity greater than 0.1 cubic metres per decare per year, and with a wooded impediment down to 6 trees per decare that may be 5 metres high.

Broadleaved deciduous forest: Broadleaved deciduous forests are dominated by warmth-loving deciduous trees such as elm, ash, beech, oak, linden, Norway maple and black alder.

Pastoral woodland: This is older forest in the landscape that may be assigned to development classes 4 and 5 (minimum 6 trees per decare), and be considered a site of biological importance.

Coastal spruce / pine forest: Coastal spruce forests are found in ravines and humid locations in the coastal areas in Trøndelag and Helgeland. These are also characterised by lichen and mosses in the "Trøndelag element". Several of these species are endangered and on the red list. Coastal pine forests in different formations that are rare in Norway and internationally. These are chiefly prevalent from Rogaland to Møre and Romsdal. Important formations are purple heater pine forests, low-herb pine forests with ivy and holly, hazel pine forests with well-developed Norwegian lichen flora and so-called "mineral-rich pine forests" in Møre and Romsdal.

Fire-impacted forest: Fire-impacted forests in development classes 3, 4 and 5 may be included as long as there are standing, but dead, trees.

Buffer zones with an intact ecological function: Forests in buffer zones in development classes 4 and 5 with a minimum average breadth in accordance with buffer zone requirements and an intact ecological function are considered to be sites of biological importance.

Wasteland within or adjacent to sites of biological importance: Wasteland refers to older forests producing less than 0.1 cubic metres per decare per year, though with a minimum of 6 trees per decare that are taller than 5 metres. Wasteland may be firm ground or marsh and swamp forest. Most current examples are limestone forests, scree slopes with broadleaved deciduous forest and marsh and swamp forest.

9d) Vedlegg: Innhold i planer og dokumentasjon

For alle skogeiere skal følgende dokumentasjon være tilgjengelig

Initialdokumentasjon

1. Mål for skogskjøtselen
2. Policy
3. Beskrivelse
  - 3.1. Eierforhold og eventuelle avtaler
  - 3.2. Rettighetsforhold
  - 3.3. Arealfordeling
  - 3.4. Kart med eiendomsgrenser
  - 3.5. Skogoversikt for eiendommer over 250 daa
  - 3.6. Vernearealer og nøkkelbiotoper
4. Planer ifm landskapsplan
  - 4.1. Langsiktig avvirkningsnivå
  - 4.2. Plan for nye veger

Kompletterende plandokumentasjon

Hensyntatt skogbrukets omfang, eiendommens størrelse og arrondering.

Ved sertifiseringstidspunkt skal planarbeidet ha en godkjent framdriftsplan og være ferdigstilt innen 2 år. Ved større strukturelle endringer i eiendomsmassen kan det avtales senere ferdigstillelse med sertifisereren.

1. Miljømål
2. Beskrivelse av forekomst, mål, skjøtsel samt kart over
  - 2.1. skoglig beskrivelse med treslagfordeling, bonitetsfordeling og alderssammensetning
  - 2.2. tilvekst og avvirkningsnivå
  - 2.3. plantasjeareal
  - 2.4. utenlandske treslag
  - 2.5. miljøregistreringer
  - 2.6. biologisk viktige områder (BVO)
  - 2.7. gjødsling
  - 2.8. biobrenseluttak
  - 2.9. kjente kulturminner
  - 2.10. viktige forekomster for friluftsliv

9d) Appendix: Planning contents and documentation

Forest owners must make the following documentation available

Initial documentation

1. *Forest maintenance objectives*
2. *Policy*
3. *Description*
  - 3.1. *Ownership structure and possible agreements*
  - 3.2. *Rights issues*
  - 3.3. *Land allocation*
  - 3.4. *Maps with property boundaries*
  - 3.5. *Forestry index for estates larger than 250 decares*
  - 3.6. *Protected areas and key habitats*
4. *Plans relating to landscape planning*
  - 4.1. *Long-term harvesting level*
  - 4.2. *Plans for new roads*

Supplementary planning documentation

Considerations taken with regard to the extent of forestry operations, size of the estate and its formation.

Planning work must have an approved progress plan at the time of certification and must be completed within 2 years. In the event of larger structural changes in the property portfolio, later completion may be agreed upon in concert with certification.

1. *Environmental objectives*
2. *A description of incidence, objectives, care and mapping of*
  - 2.1. *description of forest with distribution of tree species, productivity classification and age composition*
  - 2.2. *growth and harvesting levels*
  - 2.3. *plantation area*
  - 2.4. *foreign tree species*
  - 2.5. *environmental records*
  - 2.6. *sites of biological importance (SBI)*
  - 2.7. *fertilisation*
  - 2.8. *bio-fuel extraction*
  - 2.9. *known cultural relics*
  - 2.10. *important resources for outdoor recreation*

9e) Vedlegg till Prinsipp 10

DEFINISJON NATURSKOG

Gammel naturskog har en dynamikk som vurderes å være dominert av naturlige forstyrrelser og i liten grad av menneskelig påvirkning. Dette gjenspeiles i skogens sammensetning, variasjon og struktur.

INNLEDENDE TEKSTRUTE

Denne standarden tar hensyn til at skogen i Norge har blitt brukt i mange århundrer. Den norske skogen er derfor mer eller mindre kulturpåvirket. Den inneholder visse elementer av naturskogens kompleksitet, variasjon og struktur, men adskiller seg likevel klart fra den type skog. Disse skogene kan således ikke defineres som naturskoger. Det skogbruket som drives i disse skogene kan imidlertid heller ikke likestilles med et intensivt drevet plantasjeskogbruk. Ved utviklingen av indikatorer i de tidligere deler av denne standarden har målet vært å sikre at disse skogene blir skjøttet slik at det blir tatt hensyn både til økonomi, økologi og sosiale verdier. Denne standarden åpner likevel for et mer intensivt skogbruk på begrensede arealer. Et slikt intensivt skogbruk kan drives på arealer uten spesielle miljøkvaliteter, og faller dermed inn under definisjonen plantasjeskogbruk etter prinsipp 10.

NORSK DEFINISJON AV PLANTASJESKOG

Plantasjeskog er kulturbestand som gjennom en meget intensiv skogkulturinnsats ikke har den kompleksitet, struktur og variasjon som kjennetegner mesteparten av skogen i Norge. Dermed vil deler av naturskogens artsmangfold mangle, som for eksempel arter knyttet til gamle, grove trær og død ved. Vann- og nærings sirkulasjonen kan også være sterkt påvirket av menneskelig aktivitet.

9e) Appendix to Principle 10

DEFINITION OF NATURAL FOREST

Ancient woodland possesses a dynamic that is considered to be dominated by natural disturbances and influenced by human activity, to a lesser extent. This is reflected in the forest's composition, variation and structure.

INTRODUCTORY TEXT

This standard takes into account the fact that forests in Norway have been used for many centuries. Norwegian forests have thus been culturally influenced, to a greater or lesser extent. These contain certain elements in a natural forest's complexity, variation and structure, though it clearly differs from this type of forest. Thus, these forests may not be defined as natural forests. When forestry operations are undertaken in such forests, these may not be compared to intensive plantation forestry. In development of the points appearing earlier in this standard, the goal has been to ensure that these forests receive attention in a manner that takes economic, ecological and social considerations into account. This standard, however, opens the way to more intensive forestry in limited areas. Such intensive forestry may be carried out in areas bereft of special environmental characteristics, and thus falls under the definition of plantation forestry, as per Principle 10.

NORWEGIAN DEFINITION OF PLANTATION FOREST

Plantation forests are a cultural stock that, due to intensive forestry operations, lacks the complexity, structure and variation that characterise most of the forests in Norway. Thus, portions of a natural forest's diversity of species will be absent, such as species associated with old, grove trees and dead wood. Water and nutrient circulation may also be strongly influenced by human activity.

GLOSSARY

Words in this document are used as defined in most standard English language dictionaries. The precise meaning and local interpretation of certain phrases (such as local communities) should be decided in the local context by forest managers and certifiers. In this document, the words below are understood as follows:

Biological diversity: The variability among living organisms from all sources including, inter alia, terrestrial, marine and other aquatic ecosystems and the ecological complexes of which they are a part; this includes diversity within species, between species and of ecosystems. (see Convention on Biological Diversity, 1992)

Biological diversity values: The intrinsic, ecological, genetic, social, economic, scientific, educational, cultural, recreational and aesthetic values of biological diversity and its components. (see Convention on Biological Diversity, 1992)

Biological control agents: Living organisms used to eliminate or regulate the population of other living organisms.

Chain of custody: The channel through which products are distributed from their origin in the forest to their end-use.

Chemicals: The range of fertilizers, insecticides, fungicides, and hormones which are used in forest management.

Criterion (pl. Criteria): A means of judging whether or not a Principle (of forest stewardship) has been fulfilled.

Customary rights: Rights which result from a long series of habitual or customary actions, constantly repeated, which have, by such repetition and by uninterrupted acquiescence, acquired the force of a law within a geographical or sociological unit.

Ecosystem: A community of all plants and animals and their physical environment, functioning together as an interdependent unit.

Endangered species: Any species which is in danger of extinction throughout all or a significant portion of its range.

Exotic species: An introduced species not native or endemic to the area in question.

Forest integrity: The composition, dynamics, functions and structural attributes of a natural forest.

Forest management/manager: The people responsible for the operational management of the forest resource and of the enterprise, as well as the management system and structure, and the planning and field operations.

Genetically modified organisms: Biological organisms which have been induced by various means to consist of genetic structural changes.

High Conservation Value Forests: High Conservation Value Forests are those that possess one or more of the following attributes:

- a) forest areas containing globally, regionally or nationally significant :
  - concentrations of biodiversity values (e.g. endemism, endangered species, refugia); and/or
  - large landscape level forests, contained within, or containing the management unit, where viable populations of most if not all naturally occurring species exist in natural patterns of distribution and abundance
- b) forest areas that are in or contain rare, threatened or endangered ecosystems
- c) forest areas that provide basic services of nature in critical situations (e.g. watershed protection, erosion control)
- d) forest areas fundamental to meeting basic needs of local communities (e.g. subsistence, health) and/or critical to local communities' traditional cultural identity (areas of cultural, ecological, economic or religious significance identified in cooperation with such local communities).

Indigenous lands and territories: The total environment of the lands, air, water, sea, sea-ice, flora and fauna, and other resources which indigenous peoples have traditionally owned or otherwise occupied or used. (Draft Declaration of the Rights of Indigenous Peoples: Part VI)

Indigenous peoples: "The existing descendants of the peoples who inhabited the present territory of a country wholly or partially at the time when persons of a different culture or ethnic origin arrived there from other parts of the world, overcame them and, by conquest, settlement, or other means reduced them to a non-dominant or colonial situation; who today live more in conformity with their particular social, economic and cultural customs and traditions than with the institutions of the country of which they now form a part, under State structure which incorporates mainly the national, social and cultural characteristics of other segments of the population which are predominant." (Working definition adopted by the UN Working Group on Indigenous Peoples).

Landscape: A geographical mosaic composed of interacting ecosystems resulting from the influence of geological, topographical, soil, climatic, biotic and human interactions in a given area.

Local laws: Includes all legal norms given by organisms of government whose jurisdiction is less than the national level, such as departmental, municipal and customary norms.

Long term: The time-scale of the forest owner or manager as manifested by the objectives of the management plan, the rate of harvesting, and the commitment to maintain permanent forest cover. The length of time involved will vary according to the context and ecological conditions, and will be a function of how long it takes a given ecosystem to recover its natural structure and composition following harvesting or disturbance, or to produce mature or primary conditions.

Native species: A species that occurs naturally in the region; endemic to the area.

Natural cycles: Nutrient and mineral cycling as a result of interactions between soils, water, plants, and animals in forest environments that affect the ecological productivity of a given site.

Natural Forest: Forest areas where many of the principal characteristics and key elements of native ecosystems such as complexity, structure and diversity are present, as defined by FSC approved national and regional standards of forest management.

Non-Timber Forest Products (NTFPs): All forest products except timber, including other materials obtained from trees such as resins and leaves, as well as any other plant and animal products.

Other forest types: Forest areas that do not fit the criteria for plantation or natural forests and which are defined more specifically by FSC-approved national and regional standards of forest stewardship.

Plantation: Forest areas lacking most of the principal characteristics and key elements of native ecosystems as defined by FSC-approved national and regional standards of forest stewardship, which result from the human activities of either planting, sowing or intensive silvicultural treatments.

Principle: An essential rule or element; in FSC's case, of forest stewardship.

Silviculture: The art of producing and tending a forest by manipulating its establishment, composition and growth to best fulfill the objectives of the owner. This may, or may not, include timber production.

Succession: Progressive changes in species composition and forest community structure caused by natural processes (nonhuman) over time.

Tenure: Socially defined agreements held by individuals or groups, recognized by legal statutes or customary practice, regarding the "bundle of rights and duties" of ownership, holding, access and/or usage of a particular land unit or the associated resources there within (such as individual trees, plant species, water, minerals, etc).

Threatened species: Any species which is likely to become endangered within the foreseeable future throughout all or a significant portion of its range.

Use rights: Rights for the use of forest resources that can be defined by local custom, mutual agreements, or prescribed by other entities holding access rights. These rights may restrict the use of particular resources to specific levels of consumption or particular harvesting techniques.